

Uchwała nr XXVI/261/2020
Rady Gminy Świdnica
z dnia 9 lipca 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020 - 2027.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713) Rada Gminy Świdnica uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020 - 2027 stanowiącą załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Świdnica.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu poprzez wywieszenie na tablicy ogłoszeń i publikację w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Świdnica.

PRZEWODNICZĄCA
Rady Gminy Świdnica
Regina Adamska
Regina Adamska

Uzasadnienie

Uchwały nr XXVI/261/2020
Rady Gminy Świdnica
z dnia 9. lipca .....2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020 - 2027.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 pkt 6 cytowanej w podstawie prawnej ustawy o samorządzie gminnym uchwalanie programów gospodarczych należy do wyłącznej właściwości rady gminy. Strategia jako jeden z najważniejszych dokumentów określających kierunki rozwoju jednostki samorządu terytorialnego, będzie podstawowym dokumentem długofalowej polityki gminy w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej. Strategia Rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020 - 2027 została opracowana z uwzględnieniem istniejących zasobów, badań ankietowych oraz przy wykorzystaniu wcześniejszych opracowań dotyczących Gminy Świdnica.

Okres obowiązywania Strategii Gminy Świdnica przyjęty na lata 2020–2027 zgodny jest z okresem obowiązywania Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 i okresem wdrażania Polityki Spójności Unii Europejskiej. Dzięki temu niniejsza Strategia będzie spójna ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 oraz Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2021 – 2027.

Dokument został uzgodniony z Regionalną Dyrekcją Ochrony Środowiska we Wrocławiu, która pismem nr WSI.410.2.5.2020.MS z dnia 16.03.2020 r. odstąpiła od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko z uwagi na fakt, iż realizacja postanowień dokumentu nie wpłynie znacząco negatywnie na środowisko, w tym środowisko przyrodnicze gminy Świdnica oraz obszary chronione. Zgodnie z art. 48 ust. 7 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2020 poz. 283 z późn.zm.), Wójt Gminy Świdnica, obwieszczeniem z dnia 23.03.2020 r., podał do publicznej wiadomości informację o odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027”.

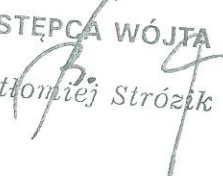
Sporządziła:
Alicja Madej

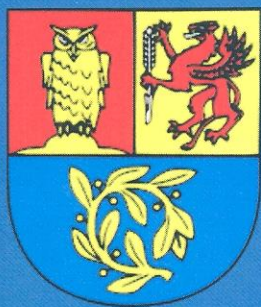

RADCA PRAWNY

Jarosław Wasyliszyn
WF-346

ZASTĘPCA WÓJTA
Bartłomiej Strózik

Załącznik
do Uchwały Nr XXVI/261/2020
z dnia 9 lipca 2020 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA

2020
2027

ŚWIDNICA, 2020

URZĄD GMINY ŚWIDNICA

ul. B. Głowackiego 4
58-100 Świdnica

tel. / fax +48-74- 852-30-67

<http://www.gmina.swidnica.pl>
e-mail: urząd@gmina.swidnica.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	2
1. Diagnoza strategiczna.....	3
2. Analiza PESTER i SWOT.....	16
4. Misja i wizja.....	18
5. Plan strategiczny.....	20
3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.....	30
6. System realizacji.....	32
7. Finansowanie realizacji strategii.....	36
8. Monitorowanie i ocena realizacji.....	38
9. Spójność opracowania z dokumentami o charakterze strategicznym o randze wspólnotowej, krajowej, regionalnej i ponadlokalnej.....	42
Zespół ds. opracowania Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027.....	45

Wstęp

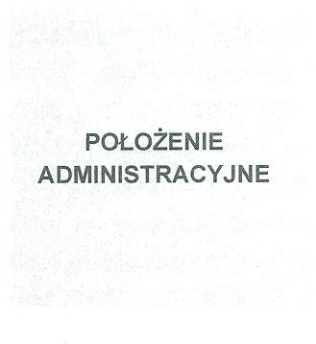

Planowanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie o charakterze partycypacyjnym są obecnie niezbędnym elementem skutecznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Strategia rozwoju stanowi jeden z najważniejszych dokumentów o charakterze strategicznym, określający kierunki rozwoju gminy w sferze społecznej, przestrzennej i gospodarczej w szerszym horyzoncie czasowym oraz stanowi narzędzie planowania i wspierania pozytywnych zmian na jej terenie. Umożliwia ona efektywne gospodarowanie zasobami gminy, takimi jak: infrastruktura, środowisko kulturowe i przyrodnicze, zasoby ludzkie oraz środki finansowe. Władze Gminy Świdnica, w trosce o zaspokojenie potrzeb mieszkańców, wzrost gospodarczy oraz rozwój infrastruktury technicznej i społecznej, przystąpiły do opracowania *Strategii rozwoju Gminy Świdnica* sięgającej swoim horyzontem roku 2027. Dokument ten pozwoli na skuteczne wykorzystanie potencjałów rozwojowych gminy i wzmocnienie jej atrakcyjności, zarówno zewnętrznej rozumianej jako konkurencyjność, jak i wewnętrznej, stawiającej w centrum mieszkańców oraz ich potrzeby. Będzie on również niezbędny m.in. w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych, zarówno krajowych jak i z Unii Europejskiej. Konieczność posiadania aktualnej strategii rozwoju podyktowana jest zarówno względami praktycznymi jak również wynika z uregulowań prawnych, zawartych między innymi w ustawie o samorządzie gminnym i ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Proces budowania strategii rozwoju został podzielony na kilka etapów: przygotowanie diagnozy, przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy na temat jej funkcjonowania, prace warsztatowe Zespołu ds. opracowania strategii rozwoju Gminy Świdnica, opracowanie projektu Strategii rozwoju do konsultacji społecznych, przeprowadzenie konsultacji społecznych, przekazanie Radnym projektu Strategii po uwagach wniesionych przez mieszkańców, wypracowanie ostatecznego kształtu dokumentu i przedstawienie go podczas sesji Rady Gminy. W toku formułowania dokumentu przyjęty został model ekspercko-partycypacyjny, polegający na możliwie szerokim udziale władz i społeczności lokalnej, przy jednoczesnym zaangażowaniu eksperta zewnętrznego, odpowiadającego między innymi za zorganizowanie warsztatów i procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie projektu końcowej wersji dokumentu.

Dokument *Strategii rozwoju gminy Świdnica na lata 2020-2027* stanowi kontynuację kierunków rozwojowych przyjętych w poprzednich dokumentach strategicznych, zmodyfikowaną o zmieniające się zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania oraz trendy rozwojowe zachodzące na terenie gminy. Podstawowym założeniem przyjętym podczas prac nad strategią było włączenie mieszkańców w proces opracowywania dokumentu na równi z ekspertami i przedstawicielami samorządu, co w konsekwencji znalazło odzwierciedlenie w kształcie wypracowanego dokumentu. Wszystko to, dało możliwość uzyskania szerszych informacji na temat gminy Świdnica, jej postrzegania przez mieszkańców, a także poznania oczekiwań i wizji dalszego rozwoju. W toku prac powstał dokument strategiczny określający wizję, misję, obszary strategiczne oraz przyporządkowane im cele strategiczne i priorytetowe oraz kierunki planowanych działań. Dokument strategii składa się z 9 zasadniczych części: diagnozy strategicznej, badania opinii mieszkańców, analizy PESTER I SWOT, wizji i misji, planu strategicznego, systemu realizacji, finansowania realizacji, monitorowania i oceny realizacji oraz spójności opracowania z dokumentami o charakterze wspólnotowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym.

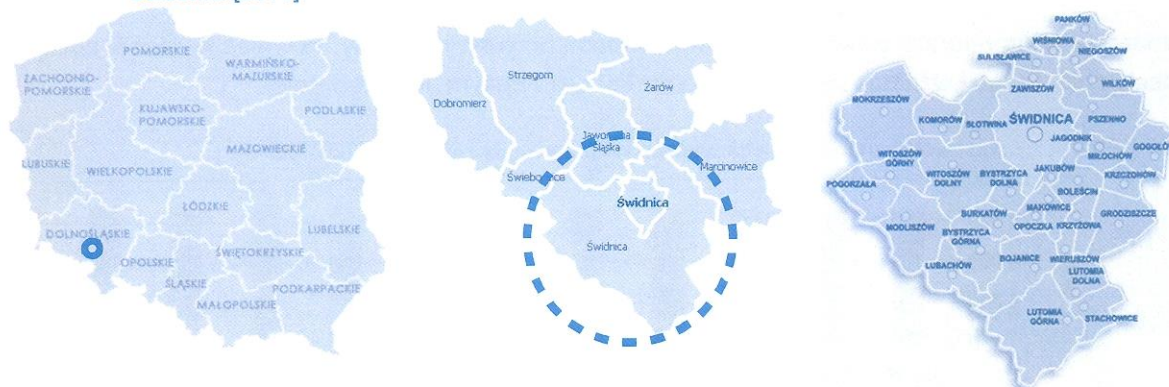
1. Diagnoza strategiczna

Gmina Świdnica zlokalizowana jest w południowej części województwa dolnośląskiego, na terenie powiatu świdnickiego. Otacza ona miasto Świdnica, będące jej siedzibą administracyjną. Od północy graniczy z gminami Jaworzyna Śląska i Żarów, od wschodu z gminami Marcinowice i Dzierżonów, od południa z gminą Pieszycy i gminą Walim, natomiast od zachodu z miastem Wałbrzych i Świebodzice. Położona jest około 53 km od stolicy regionu – Wrocławia, w pobliżu głównych miast: Dzierżonów 19 km, Wałbrzych 20 km, Legnica 58 km i Jelenia Góra 63 km.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy zapewnia droga krajowa nr 35 (relacji: Wrocław – Świdnica – Świebodzice – Wałbrzych – Mioszów – granica państwa), drogi wojewódzkie nr: 379 (Wałbrzych – Świdnica) i 382 (Legnica – Nysa) oraz przebiegająca w odległości około 30 km autostrada A4, będąca częścią europejskiego szlaku komunikacyjnego E-40, a także duży węzeł kolejowy w Jaworzynie Śląskiej zlokalizowany w odległości około 10 km od gminy. Najbliższe lotnisko – w Mirosławicach – oddalone jest o około 25 km, natomiast Port lotniczy Wrocław-Strachowice o około 53 km.

SCHEMAT 1. Położenie gminy na tle Polski, województwa dolnośląskiego i powiatu świdnickiego oraz podział na sołectwa [2018].

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.gmina.swidnica.pl.

Gmina Świdnica w swoich granicach administracyjnych obejmuje powierzchnię 20 784 ha, czyli 28% powiatu świdnickiego, i zalicza się do gmin dużej wielkości. Blisko 70% obszaru zajmują użytki rolne, znaczącą część powierzchni stanowią również grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (23,6%), a tereny zabudowane i zurbanizowane 5,3%. Gminę tworzą 33 sołectwa, a ludność zamieszkuje w 35 wsiach: Bojanice, Bolescin, Burkatów, Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Gogołów, Grodziszczce, Jagodnik, Jakubów, Komorów, Krzczonów, Krzyżowa, Lubachów, Lutomia Dolna, Lutomia Górna, Lutomia Mała, Makowice, Miłochów, Modliszów, Mokrzeszów, Niegoszów, Opoczka, Panków, Pogorzała, Pszenno, Słotwina, Stachowice, Stachowiczki, Sulisławice, Wieruszów, Wilków, Wiśniowa, Witoszów Dolny, Witoszów Górny i Zawiszów.¹

¹ Największa liczba ludności zamieszkuje miejscowości sąsiadujące z miastem Świdnica: Pszenno (1,7 tys. osób; 10,2% populacji gminy), Witoszów Dolny (1,4 tys. osób; 8,8%), Słotwina (1,1 tys. osób; 6,6%) oraz miejscowości położone na obrzeżach gminy, takie jak: Mokrzeszów (1 tys. osób; 6,3%) i Lutomia Górna (1 tys. osób; 6,1%). W latach 2012-2018 największy wzrost liczby mieszkańców odnotowano w Witoszowie Dolnym (+117 osób), Słotwinie (+111 osób), Burkatowie (+103 osoby) oraz Pszeninie (+97 osób). Największy

**ŚRODOWISKO
PRZYRODNICZE**

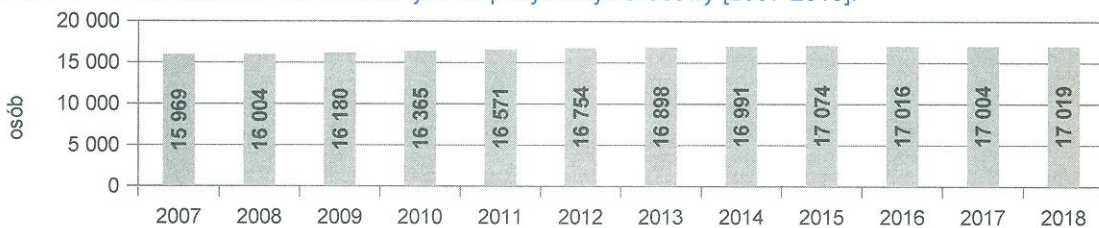
Środowisko przyrodnicze gminy Świdnica jest wyraźnie zróżnicowane z uwagi na jej usytuowanie w obrębie dwóch jednostek geograficznych: Podgórze Sudeckiego i Sudetów. Część środkowa i południowa gminy, rozciągająca się w obrębie Równiny Świdnickiej i Obniżenia Podsudeckiego, stanowi rozległy areał terenów równinnych lub lekko pofalowanych, o wysokich walorach rolniczych z racji żyznych gleb. Część południowa, w granicach Pogórza Wałbrzyskiego i Gór Sowich, dysponuje atrakcyjnymi walorami naturalnego górskiego krajobrazu, dużymi obszarami leśnymi. Formami ochrony przyrody objęte jest około

15% powierzchni gminy (3 249 ha), w tym 2 610 ha stanowią obszary chronionego krajobrazu, a 639 ha parki krajobrazowe. Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody na terenie gminy ustanowiono: Rezerwat przyrody „Jeziorko Daisy” (1998), Książański Park Krajobrazowy (1981), Ślężański Park Krajobrazowy (1988), Obszar Chronionego Krajobrazu Gór Sowich i Bardzkich (1981) oraz 19 pomników przyrody. Ponadto utworzono tu obszary siedliskowe Natura 2000: Ostoja nietoperzy Gór Sowich oraz Modraszki koło Opoczki.

W gminie Świdnica zameldowanych jest ponad 17 tys. osób ogółem, w tym 98,5% osób na pobyt stały. Mieszkańcy gminy stanowią około 10% populacji powiatu świdnickiego i 0,6% populacji Dolnego Śląska, a ich liczba klasyfikuje gminę wśród 25% największych jednostek samorządu terytorialnego w regionie pod tym względem. Potencjał demograficzny gminy Świdnica przedstawia się korzystnie na tle kraju, regionu i powiatu świdnickiego. Zwiększająca się liczba mieszkańców gminy², co w przeciwieństwie do zjawisk obserwowanych w większości gmin w kraju, jest niewątpliwie pozytywną tendencją. Od lat utrzymuje się tu dodatnie saldo migracji wewnętrznych oraz dodatni przyrost naturalny. Również wskaźnik obciążenia demograficznego kształtuje się tu na poziomie korzystniejszym niż przeciętnie³.

**POTENCJAŁ
DEMOGRAFICZNY**

WYKRES 1. Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały i czasowy [2007-2018].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Świdnica.

**ZASOBY
MIESZKANIOWE**

Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Świdnica tworzy około 5,6 tys. mieszkań o łącznej powierzchni ponad 523 tys. m² w około 3,2 tys. budynków mieszkalnych, które stanowią 9,3% zasobu mieszkaniowego w powiecie świdnickim. Komunalny zasób mieszkaniowy gminy Świdnica obejmuje 136 mieszkań o powierzchni użytkowej około 5,9 tys. m² oraz 32 lokale socjalne o powierzchni ponad 1,3 tys. m². Zarówno liczba mieszkań ogółem jak i ich powierzchnia użytkowa klasyfikują gminę wśród jednostek samorządu terytorialnego na Dolnym Śląsku

odpływ ludności nastąpił natomiast w miejscowościach: Mokreszów (-55 osób), Lutomia Dolna (-32 osoby) oraz Lutomia Górna (-26 osób).

² Od 2007 roku zwiększyła się ona ogółem o 6,6%, czyli 1 050 osób.

³ 27,7 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wobec 34 osób przeciętnie w gminach w kraju, 35,8 osób w regionie oraz powiecie 36,3 osoby.

z największym ich zasobem. W gminie korzystnie na tle krajowym prezentuje się również średnia powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oraz przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę. Także trzyletnia średnia liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 ludności, na poziomie 3,9 mieszkania, klasyfikuje gminę na poziomie zdecydowanie wyższym niż przeciętnie w gminach w powiecie świdnickim (2,2), zbliżonym do średniej w gminach kraju (4,2). Około 70% mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie, dostęp do gazu sieciowego ma jednak jedynie 12,3% z nich. Znaczna część budynków na obszarze gminy wymaga termomodernizacji oraz zmiany sposobu ogrzewania, tradycyjne źródła ciepła w połączeniu z niską efektywnością energetyczną budynków sprzyjają bowiem zjawisku niskiej emisji.

GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Do rejestru REGON w gminie Świdnica wpisanych jest ponad 1,6 tys. podmiotów gospodarczych⁴. Ich liczba w ciągu ostatnich 5 lat wzrosła o ponad 12%, a liczba nowo rejestrowanych jednostek w rejestrze REGON przypadająca na 10 tys. ludności od 2016 roku przekracza średnią w gminach powiatu świdnickiego. Pod względem rodzaju prowadzonej działalności wśród podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie, podobnie jak w kraju, przeważają przedsiębiorstwa związane z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (25,3% podmiotów ogółem zarejestrowanych w gminie). Podmioty prowadzące działalność związaną z przetwórstwem przemysłowym stanowią 14,9%, a z budownictwem 14,5%, w konsekwencji udział tych branż jest wyższy niż przeciętnie w gminach w kraju. W ostatnich latach największa liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy rozpoczęła działalność związaną z przetwórstwem przemysłowym oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną. Intensywnie rozwijają się również usługi związane z opieką zdrowotną i pomocą społeczną. O klimacie sprzyjającym rozwojowi przedsiębiorczości świadczy również liczba 1,3 tys. osób prowadzących indywidualną działalność gospodarczą na terenie gminy⁵, która od 2012 roku wzrosła o blisko 15%, czyli blisko 2-krotnie szybciej niż w średnio w kraju i regionie oraz 7,5-krotnie szybciej niż w gminach powiatu świdnickiego. Indywidualna działalność gospodarcza w gminie prowadzona jest najczęściej w zakresie handlu i naprawy pojazdów (27,2%), budownictwa (15,8%) oraz przetwórstwa przemysłowego (14,3%). Działalność związaną z rolnictwem prowadzi 2,2% jednoosobowych przedsiębiorstw, co również jest udziałem wyższym niż średnio w powiecie świdnickim. Liczba osób pozostających bez pracy w gminie, podobnie jak w całym kraju, zmniejsza się z roku na rok. W 2018 roku w gminie Świdnica zarejestrowanych było 316 osób bezrobotnych, które stanowiły jedynie 2,9% ludności w wieku produkcyjnym w gminie, a udział ten był niższy niż przeciętnie w gminach w kraju (4,2%). Podobnie udział osób pozostających długotrwale bez pracy w ogóle zarejestrowanych bezrobotnych, który wynosił 35,8% i był znacznie niższy niż przeciętnie w kraju (52,4%) i regionie (49,8%). W rankingu potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej⁶ gmina Świdnica została zaliczona do klasy C atrakcyjności dla gospodarki narodowej, przemysłu, handlu i napraw oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz klasy D dla sekcji zakwaterowanie i gastronomia⁷. Potencjalną atrakcyjność inwestycyjną gminy Świdnica zwiększają funkcjonujące w jej sąsiedztwie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej INVEST-PARK, w tym przede wszystkim podstrefa Świdnica. Przedsiębiorcy na terenie gminy Świdnica mogą korzystać z usług Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB), prowadzących działalność na terenie miasta Świdnica i zapewniających wsparcie w początkowych stadiach działalności gospodarczej. Należy do nich m.in. INVEST-PARK Development Sp. z o. o. (IPD), spółka której celem statutowym jako IOB jest stwarzanie

⁴ 8,7% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie powiatu świdnickiego i 0,4% na Dolnym Śląsku.

⁵ 11,3% osób fizycznych prowadzących działalność na terenie powiatu świdnickiego i 0,5% na Dolnym Śląsku.

⁶ Atrakcyjność inwestycyjna regionów 2017, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, PAIIIZ, Warszawa 2018.

⁷ Klasy od A (najwyższa) do D (najniższa).

korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, m.in. poprzez tworzenie atrakcyjnej oferty przestrzeni produkcyjno-magazynowych i biurowych w formie parków przemysłowych i inkubatorów przedsiębiorczości uzupełniających tereny typu greenfield. Na terenie miasta Świdnica funkcjonuje również Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego działający przy Sudeckiej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Świdnicy. Przedsiębiorcy mogą również korzystać z usług innych instytucji biznesowych i okołobiznesowych na terenie miasta, które zapewniają dostęp do wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia oraz przekazywanie informacji. Ich działalność obejmuje m.in. organizację szkoleń, warsztatów i doradztwa, m.in. z zakresu prawa, finansów i rachunkowości, funduszy unijnych. Dzięki nim przedsiębiorcy mają również ułatwiony dostęp do środków finansowania działalności nowo powstających oraz już działających firm, a także do usług finansowych. Dodatkowo w mieście Świdnica działalność prowadzi Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej (DKEO), którego celem jest dążenie do poprawy stanu środowiska oraz integracja przedsiębiorstw, ośrodków naukowo-badawczych i badawczo-rozwojowych, jednostek edukacyjnych instytucji i organizacji wspierających rozwój energii odnawialnej.

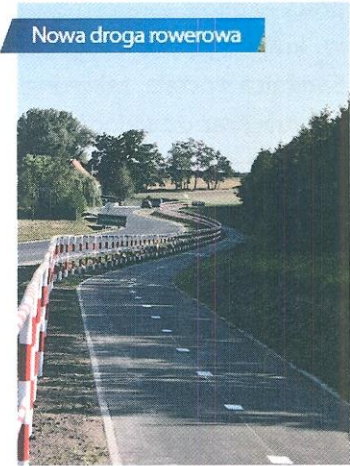
SCHEMAT 2. Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej INVEST-PARK, w tym podstrefa Świdnica [2018].

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.invest-park.com.pl

TURYSTYKA

Dogodna lokalizacja u podnóża Gór Sowich, dobra dostępność komunikacyjna, sąsiedztwo miasta Świdnica oraz liczne szlaki turystyczne sprawiają, że na obszarze gminy Świdnica istnieją warunki do rozwoju usług turystycznych i rekreacyjnych. Południowa część gminy, w granicach Pogórza Wałbrzyskiego i Gór Sowich, dysponuje atrakcyjnymi walorami naturalnego górskiego krajobrazu, dużymi obszarami leśnymi z okazami rzadkiego starodrzewu. Przez gminę przebiegają ważne szlaki komunikacyjne (droga krajowa nr 35, drogi wojewódzkie nr 382 i 379), obecnie modernizowany szlak kolejowy o walorach turystycznych relacji: Świdnica – Jedlina Zdrój, a położona o około 10 km od gminy Świdnica Jaworzyna Śląska stanowi duży węzeł kolejowy. Przez obszar gminy prowadzą liczne piesze i rowerowe szlaki turystyczne, w tym międzynarodowy szlak rowerowy EV9 Euro-Velo Bałtyk-Adriatyk⁸, stanowiące potencjalny zasób generowania ruchu turystycznego. Przez geologiczno-leśny rezerwat przyrody nieożywionej – Jezioro Daisy, wchodzący w skład Książańskiego Parku Krajobrazowego, wiodą 2 piesze szlaki turystyczne: Szlak Zamków

⁸ Przez obszar gminy Świdnica szlak przebiega na odcinku 17,7 km: granica gminy – Gogołów – Miłochów – Jagodnik – granica gminy; granica miasta – Makowice – Krzyżowa – Wieruszów – Lutomia Mała – Lutomia Dolna – Stachowice – granica gminy (powiatu).

Piastowskich⁹ oraz żółto-niebieski Szlak Ułanów Legii Nadwiślańskiej. Na terenie rezerwatu przebiega również trasa ścieżki przyrodniczo-dydaktycznej „Jeziorko Daisy”, wytyczona w celu zaprezentowania cennych pod względem przyrodniczym i historycznym walorów Książańskiego Parku Krajobrazowego oraz zachowania dziedzictwa kulturowo-przyrodniczego regionu. Także sąsiedztwo Świdnicy – miasta o bogatych zasobach dziedzictwa kulturowego, sprzyja rozwojowi usług turystycznych na terenie gminy Świdnica. Bazę noclegową w gminie tworzy 5 całorocznych obiektów noclegowych dysponujących 318 miejscami, które stanowią ponad 1/5 miejsc noclegowych w powiecie świdnickim. Przeważającą część miejsc noclegowych zapewnia Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Lubachowie, a pozytywnym aspektem jest otwarcie w ciągu ostatnich dwóch lat kwatery prywatnej i agroturystycznej, obejmujących 1/5 miejsc na terenie gminy. W 2018 roku gminę Świdnica odwiedziło 3 920 turystów zagranicznych (nierezydentów), a ich liczba od lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie około 4 tys. osób. Na uwagę zasługuje fakt, iż liczba udzielonych im noclegów kwalifikuje gminę na 11. miejscu w regionie i stanowiły one blisko połowę (44,9%) noclegów udzielonych turystom zagranicznym na terenie powiatu świdnickiego.

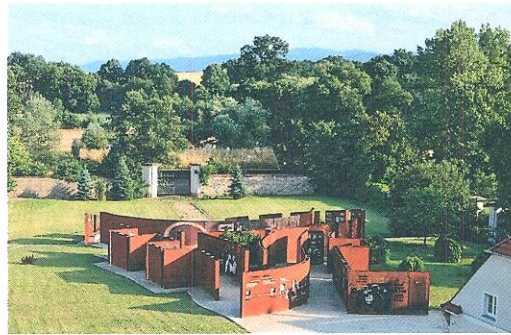
KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Na terenie gminy działalność w zakresie kultury prowadzą takie jednostki jak Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Aktywność ośrodka przyczynia się do poszerzenia zainteresowań mieszkańców gminy kulturą, sztuką profesjonalną i amatorską, tradycjami i obrzędami, umożliwia rozwój ich talentów i uzdolnień. Ma również na celu umożliwić ciekawe zorganizowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych. Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Pszennie wraz z 3 filiami w: Lutomi Górnej, Bystrzycy Górnej i Grodziszczu dysponuje księgozbiorem liczącym około 35 tys. woluminów.

Na terenie gminy Świdnica działa również szereg zespołów ludowych, śpiewaczych oraz pieśni i tańca m.in.: zespół śpiewaczy „Ale Babki”, zespół „Kądziołeczka”, dziecięcy zespół „Stokrotki”, zespół śpiewaczy „A to Heca”, teatrzyk obrzędowy „Pogwarki”, Ludowo Estradowy Zespół „Mokrzyszów”, ZPiT „Bystrzyca”. Funkcjonują tu formacje taneczne „Mażoretki” w Pszennie oraz Witoszowie Dolnym. Corocznie prowadzone są warsztaty muzyczne dla uczniów szkół, które odbywają się podczas wakacji w Szkolnym Schronisku Młodzieżowym w Lubachowie. Działalność prowadzą tu również Koła Gospodyń Wiejskich w: Bojanicach, Burkatowie, Gogołowie, Komorowie, Lutomi Dolnej, Mokrzyszowie, Pogorzale, Pszennie, Witoszowie Dolnym, oraz Kluby Seniora w: Bystrzycy Górnej, Pszennie, Grodziszczu i Lutomi Dolnej. W gminie organizowane są także liczne imprezy kulturalne, takiej jak: Przegląd Zespołów Ludowych, Gminny Przegląd Zespołów Kolędniczych, Jarmark Wielkanocny, Dożynki Gminne, Festyn Rodzinny, Przegląd Twórczości Dzieci i Młodzieży oraz Mikołaj w Gminie. Istotną rolę w życiu kulturalnym pełni również mająca swoją siedzibę na terenie gminy Świdnica – Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego – organizacja promująca działalność międzynarodowego centrum spotkań i wymiany młodzieżowej oraz popularyzację dziedzictwa z Kręgu Krzyżowej. Prowadzone przez nią Międzynarodowe Centrum Spotkań Młodzieży organizuje spotkania młodzieży, seminaria historyczne oraz imprezy kulturalne.

Fundacja „Krzyżowa” dla Porozumienia Europejskiego

⁹ Długość: 14,6 km: Zamek Grodno – Zamek Grodziec, na trasie znajduje się 15 zamków i grodów piastowskich.

Na obszarze gminy zlokalizowane są liczne obiekty zabytkowe oraz stanowiska archeologiczne, wśród których wymienić należy przede wszystkim zespoły pałacowe w: Boleścinie, Burkatowie, Bystrzycy Dolnej, Bystrzycy Górnej, Gogołowie, Grodziszczu, Jakubowie, Komorowie, Krzyżowej, Makowicach, Mokrzyszowie, Wilkowie, Wiśniowej i Witoszowie Dolnym. Do obiektów sakralnych należą kościoły:

Kościół
w Bystrzycy Górnej

pw. Matki Boskiej Częstochowskiej w Bojanicach, filialny pw. Św. Józefa w Boleścinie, parafialny Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Bystrzycy Górnej, pw. Św. Marcina w Gogołowie, parafialny pw. Św. Anny w Grodziszczu, filialny pw. Św. Michała Kościół w Krzyżowej, parafialny Przemienienia Pańskiego w Lutomi Dolnej, filialny pw. Św. Katarzyny w Makowicach, pw. Św. Bartłomieja w Modliszowie, parafialny pw. Św. Jadwigi-Kapelle w Mokrzyszowie, parafialny pw. Św. Mikołaja w Pszennie oraz parafialny pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Witoszowie Dolnym.

Kościół
w Bystrzycy Dolnej

Kościół
w Boleszynie

Kościół
w Wiłoszowie Dolnym

Kościół
w Modliszowie

Kościół
w Krzyżowej

Kościół
w Pszennie

Kościół
w Grodziszczu

Kościół
w Łutomi Dolnej

Kościół
w Mokrzyszowie

Kościół
w Gogolowie

Kościół
w Makowicach

Kościół
w Bojanicach

Na obszarze gminy zlokalizowane są również liczne krzyże kamienne. Natomiast spośród zabytków architektury przemysłowej na uwagę zasługują: zespół cukrowni w Pszennie oraz zespół elektrowni wodnej w Lubachowie.

OŚWIATA I WYCHOWANIE

Na terenie gminy Świdnica działalność prowadzą 3 przedszkola gminne zapewniające 339 miejsc, 2 przedszkola niepubliczne z 60 miejscami, 4 oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych dysponujące 100 miejscami oraz 1 punkt przedszkolny z 24 miejscami. Wychowaniem przedszkolnym na obszarze gminy w 2018 roku objętych było ogółem 432 dzieci, a ich liczba zwiększa się z roku na rok. Dostępność do przedszkoli, mierzona liczbą dzieci w wieku 3-5 lat przypadających na 1 miejsce w placówce wychowania przedszkolnego, wynosząca w gminie 1,33 dziecka, uległa znaczącej poprawie i w porównaniu do 2012 roku została obniżona z poziomu 2,05. Na obszarze gminy funkcjonuje 6 szkół podstawowych, a w roku szkolnym 2018/19 naukę pobierało w nich 1 273 dzieci w klasach I-VIII, czyli o blisko 50% więcej niż w 2012 roku. Egzamin

gimnazjalne w 2018 roku w gminie zdane zostały na poziomie zbliżonym lub wyższym niż przeciętnie w gminach powiatu świdnickiego i w regionie. Uczniowie mają możliwość korzystania z bogatej oferty zajęć pozalekcyjnych. Od 2015 roku gmina realizuje Program powszechnej nauki pływania w ramach projektu „Umiem pływać” adresowany do uczniów szkół podstawowych z klas I – III. Na przestrzeni 3 lat z tej oferty skorzystało 450 uczniów z 6 placówek oświatowych.

Szkoła Podstawowa w Bystrzycy Górnej

Szkoła Podstawowa w Grodziszczu

Szkoła Podstawowa w Lutomi Dolnej

Szkoła Podstawowa w Mokrzeszowie

Szkoła Podstawowa w Pszennie

Szkoła Podstawowa w Witoszowie Dolnym

SPORT I REKREACJA

Mieszkańcy gminy Świdnica mają możliwość korzystania z takiej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej jak: kompleks boisk sportowych, hala sportowa oraz basen w Witoszowie Dolnym, 21 boisk sportowych zlokalizowanych w miejscowościach: Bojanice, Boleścin, Burkatów, Bystrzyca Dolna, Bystrzyca Górna, Grodziszcz, Jagodnik, Komorów, Lutomia Górna, Makowice, Mokrzeszów, Opoczka, Panków, Pogorzała, Pszenno, Słotwina, Stachowice, Wieruszów, Wilków, Wiśniowa i Witoszów Dolny oraz 3 sal gimnastycznych w miejscowościach: Bystrzyca Górna, Lutomia Dolna i Pszenno. Na terenie gminy

organizowane są liczne imprezy sportowe i rekreacyjne, w tym m.in.: Sportowe weekendy na wsi, Festyn Rekreacyjny, Mistrzostwa Polski w Klasycznym Biegu na Orientację, Bieg Pojedynania w Krzyżowej, Półmaraton Świdnicki, Amatorska Liga ORLIKA, Gminny Turniej Strażacki oraz Otwarte Biegi Przełajowe – „Cross Mokrzeszowski”. Gmina współorganizowała ponadto Złaz Turystów Pieszych

PTTK na terenie Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Lubachowie. Ponadto na terenie gminy zlokalizowanych jest 35 placów zabaw oraz 14 zewnętrznych urządzeń fitness.

Boisko wielofunkcyjne w Witoszowie Dolnym

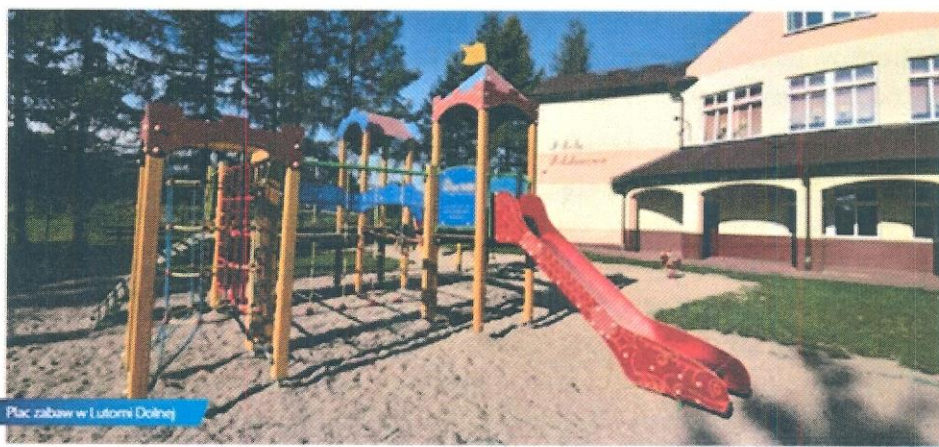

Basen w Witoszowie Dolnym

Hala sportowa w Witoszowie Dolnym

Ścianka wspinaczkowa w Witoszowie Dolnym

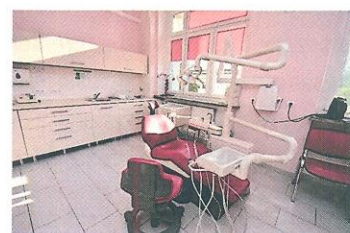

Plac zabaw w Lutomi Dolnej

OCHRONA ZDROWIA

Do placówek świadczących usługi medyczne na rzecz mieszkańców gminy Świdnica należy SP ZOZ w Świdnicy, w skład którego wchodzi: Regionalny Szpital Specjalistyczny "Latawiec" w Świdnicy oraz Szpital Reumatologiczno-Rehabilitacyjny w Żarowie. W mieście Świdnica zlokalizowane jest również całodobowe Powiatowe Pogotowie Ratunkowe. Na obszarze gminy świadczenia zdrowotne na podstawie umowy zawartej z Dolnośląskim

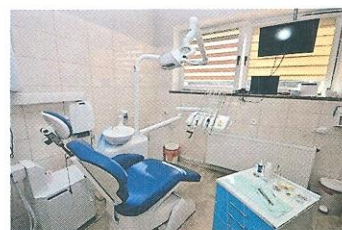
Gabinet stomatologiczny w Szkole Podstawowej w Pszennie

Gabinet stomatologiczny

Oddziałem Wojewódzkim NFZ we Wrocławiu świadczą placówki: NZOZ Wiejski Ośrodek Zdrowia w Lutomi Dolnej, NZOZ "Medi-Mex" w Pszennie wraz z filią w Bystrzycy Górnej oraz praktyka lekarska. Gabinety stomatologiczne, funkcjonujące przy szkołach podstawowych, zlokalizowane są w Witoszowie Dolnym, Pszennie i Lutomi Dolnej. Na obszarze gminy sprzedaż prowadzą apteki ogólnodostępne w Pszennie i Lutomi Górnej, i podobnie jak w przypadku placówek przychodni, mieszkańcy gminy mają możliwość korzystania z aptek i punktów aptecznych na terenie miasta Świdnica.

w Szkole Podstawowej
w Lutomi Dolnej

POMOC SPOŁECZNA

Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Świdnica realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy. Jego działalność obejmuje m.in. wykonywanie zadań z zakresu świadczeń rodzinnych, pomocy osobom uprawnionym do alimentów, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2018 roku ze świadczeń środowiskowej pomocy społecznej korzystało w gminie około 312 gospodarstw domowych, w tym poniżej kryterium dochodowego znajdowało się 67% z nich. Świadczenia pobierało ogółem 689 osób, a ich udział w liczbie ludności ogółem w gminie wynosił 4%. Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w gminie zmniejsza się z roku na rok, co niewątpliwie jest pozytywną tendencją. Zmienia się jednak kategoria osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – są to coraz częściej osoby w wieku senioralnym, wymagające opieki z powodu choroby lub niepełnosprawności, niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Ponadto w ostatnich latach do ośrodków pomocy społecznej trafia wiele zadań spoza ustawy o pomocy społecznej, przez co pojawiły się dodatkowe instrumenty wsparcia dla rodzin.

BEZPIECZEŃSTW O

W odpowiedzi na potrzeby mieszkańców, w 2017 roku w budynku świetlicy wiejskiej należącej do Gminy Świdnica, utworzony został Posterunek Policji w Słotwinie. Tym samym zwiększyła się liczba funkcjonariuszy chroniących bezpieczeństwo publiczne w gminie Świdnica z 3 do 7. W 2018 roku wykrywalność przestępstw kształtowała się na poziomie 64,9%¹⁰. Policjanci w ramach wdrażania programów z zakresu prewencji kryminalnej przeprowadzają spotkania i pogadanki z dziećmi i młodzieżą w przedszkolach i szkołach. Dodatkowo realizowany jest cykl spotkań z seniorami, w celu podniesienia świadomości i wzmocnienia czujności osób starszych przed metodami stosowanymi przez oszustów.

Gmina Świdnica, jako pierwsza w powiecie świdnickim zrealizowała program bezpieczeństwa przeciwpożarowego. Do zabezpieczenia społeczeństwa i mienia, w ramach zadania własnego utrzymywanych jest 8 jednostek OSP typu „S” (OSP: Burkatów, Bystrzyca Górna, Gogołów, Grodziszczce, Lutomia Dolna, Mokreszów, Panków i Witoszów Dolny), w tym 3 jednostki włączone są do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego (KSRG), tj. OSP Burkatów, OSP Lutomia Dolna, OSP Witoszów Dolny. W działaniach ratowniczych czynny udział bierze 172 strażaków ratowników w pełni przeszkolonych w zakresie podstawowym, w tym 62 druhów strażaków z ukończonym kursem kwalifikowanej pierwszej pomocy. Jednostki OSP na terenie gminy Świdnica dysponują 13 samochodami ratowniczo-gaśniczymi, w tym 4 pojazdami klasy ciężkiej, 6 klasy średniej oraz 3 klasy

¹⁰ Funkcjonariusze w celu zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom uczestniczyli w 1 217 interwencjach, dokonali 2 513 wylegitymowań, odbyli 658 służb patrolowych i zatrzymali 85 osób.

lekkiej. Ponadto wszystkie jednostki włączone do KSRG są wyposażone w zestawy ratownictwa drogowego.

**INFRASTRUKTURA
KOMUNIKACYJNA
I TRANSPORT
PUBLICZNY**

Przez obszar gminy przebiega 27 km dróg krajowych i wojewódzkich, 97 km dróg powiatowych oraz 90 km dróg gminnych. Stan techniczny drogi krajowej nr 35 na odcinku Świdnica – Świebodzice wymaga natychmiastowej przebudowy lub gruntownego remontu, natomiast droga wojewódzka nr 379 na odcinku Świdnica – Julianów ze względu na zły stan jest już w trakcie modernizacji i remontu. Około 59% dróg gminnych posiada nawierzchnię ulepszoną bitumiczną, na 30,5% długości występuje nawierzchnia gruntowa wzmocniona żwirem. Stan techniczny 43% dróg gminnych oceniany jest jako bardzo dobry, 15,9% jako dobry, 10,5% jako zadowalający, natomiast 30,5% jako zły. Uzupełnienie sieci dróg stanowi transport kolejowy. W Jaworzynie Śląskiej, położonej ok. 10 km od gminy Świdnicy, zlokalizowany jest duży węzeł kolejowy skąd można dojechać koleją do Wrocławia, Wałbrzycha i Jeleniej Góry, a Koleje Dolnośląskie zapewniają połączenia na trasach Legnica – Kłodzko i Świdnica – Wrocław. Przez gminę przechodzi również, obecnie modernizowany szlak kolejowy o walorach turystycznych relacji: Świdnica – Jedlina. Organizatorem transportu zbiorowego na terenie gminy Świdnica jest Urząd Miejski w Świdnicy. W 2018 roku komunikacja zbiorowa obsłużyła około 870 tys. pasażerów z obszaru gminy Świdnica, a liczba ta zwiększa się z roku na rok. Istniejące połączenia nie zaspokajają jednak potrzeb mieszkańców i turystów w zakresie komunikacji pomiędzy miejscowościami na terenie gminy.

**INFRASTRUKTURA
TECHNICZNA**

Przeważająca część gminy Świdnica posiada nowoczesną przesyłową i rozdzielczą sieć wodociągową oraz studnie o wydajności gwarantującej pokrycie w całości rosnących potrzeb

Wielofunkcyjny samochód do czyszczenia sieci kanalizacyjnej

mieszkańców. Na gminnej sieci wodociągowej znajduje się 18 lokalnych pompowni wody, 7 studni i 3 stacje uzdatniania wody. Woda dostarczana jest do gospodarstw domowych przez 231,84 km sieci wodociągowej, w tym 90,16 km sieci magistralnej i 141,75 km sieci rozdzielczej oraz 3 117 przyłączy wodociągowych. Do sieci podłączonych jest 88,5% budynków mieszkalnych i korzysta z niej 88% ludności gminy. Z 35 miejscowości na terenie gminy skanalizowanych jest 13 – Boleścin, Bystrzyca Dolna, Grodziszczce, Jagodnik, Komorów, Krzyżowa, Makowice (częściowo), Mokrzeszów (częściowo), Pszenno, Słotwina, Wilków, Witoszów Dolny, Witoszów Górny. W kolejnych 11 miejscowościach wdrożono gminny program dofinansowania do budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i w 257 gospodarstwach domowych zostały wybudowane przydomowe oczyszczalnie ścieków – Gogołów, Modliszów, Panków, Stachowice, Wieruszów, Pogorzała, Sulisławice, Wiśniowa, Krzczonów, Miłochów i Niegoszów. Długość czynnej sieci kanalizacji

sanitarnej bez przykanalików wynosi 87,2 km, do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania prowadzi 1 110 przyłączy, a na sieci znajduje się 35 przepompowni ścieków. Do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 31,5% budynków mieszkalnych i korzysta z niej 32% ludności w gminie. Po włączeniu do nowo wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej w Komorowie, Makowicach i Wilkowie wszystkich planowanych nieruchomości, udział ten ulegnie znacznemu zwiększeniu. Z gazociągu wysokoprężnego relacji Lubiechów (Wałbrzych) – Dzierżoniów, za pomocą stacji redukcyjno-pomiarowych, w gaz zaopatrywane są takie miejscowości jak: Burkatów, Bystrzyca Dolna, Komorów, Mokrzeszów, Pszenno i Słotwina. Łączna długość sieci gazowej na obszarze gminy, bez czynnych przyłączy, wynosi 61,1 m, w tym 33,8% stanowi sieć przesyłowa, a pozostałe 66,2% sieć rozdzielcza. Do budynków poprowadzonych jest 629 czynnych przyłączy, a z sieci gazowej korzysta 2 419 osób w 788 gospodarstwach domowych, czyli jedynie 14,1% ludności gminy ogółem. Gmina nie posiada centralnego zaopatrzenia w ciepło. Zabudowa obsługiwana jest przez lokalne systemy ciepłownicze, do których należą kotłownie i indywidualne źródła ciepła. Placówki użyteczności publicznej, takie jak szkoły w Grodziszczu, Pszennie oraz świetlica w Witoszowie korzystają z pomp ciepła. W ostatnich latach wzrasta zainteresowanie wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (OZE), które oprócz korzyści ekologicznych związanych z ograniczeniem emisji gazów, niosą ze sobą korzyści gospodarcze, zapewniają one bowiem bezpieczeństwo energetyczne oraz dywersyfikują źródła produkcji energii. Obecnie wykorzystanie OZE na pokrycie potrzeb grzewczych na terenie gminy Świdnica ma niewielki udział i są one stosowane jedynie jako źródło uzupełniające dla pokrycia części zapotrzebowania na przygotowanie ciepłej wody użytkowej w indywidualnej zabudowie mieszkaniowej.

GOSPODARKA ODPADAMI

W zakresie gospodarki odpadami gmina Świdnica należy do południowego regionu województwa dolnośląskiego. Na jej obszarze zlokalizowana jest instalacja o statusie regionalnej instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK), prowadzona przez Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. (PUO). W Zawiszowie funkcjonują 3 instalacje: mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych (MBP), przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i bioodpadów (kompostownia) oraz składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-

biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych (składowisko)¹¹. Dzięki prowadzonym działaniom w zakresie gospodarki odpadami, w 2018 roku gmina Świdnica osiągnęła poziomy wymagane rozporządzeniami Ministra Środowiska w zakresie: ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania (36%), recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła (53%), recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami odpadów budowlanych i rozbiórkowych (100%). Na obszarze gminy nie odnotowano występowania dzikich wysypisk śmieci. Nierozwiązany pozostaje jednak problem odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych.

WSPÓŁPRACA WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA

Priorytetem gminy Świdnica jest jak najlepsze zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, którą tworzą jej mieszkańcy, a aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi i liderami środowisk lokalnych, jest jednym z elementów efektywnego kierowania jej rozwojem. Współpraca ta prowadzona jest na podstawie rokrocznie podejmowanego *Programu współpracy Gminy Świdnica z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003*

¹¹ Składowisko odpadów (o powierzchni 6,4 ha i docelowej pojemności 80 000 m²/a) i zakład ich utylizacji, w których unieszkodliwiane są odpady komunalne, poza gminą Świdnica obsługuje również miasto Świdnica.

r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Gmina współpracuje również z sąsiadującymi samorządami subregionu wałbrzyskiego i jeleniogórskiego w ramach realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska*, zwanej *Strategią Rozwoju Sudety 2030*. Gmina rozwija także partnerstwo z 4 miastami zagranicznymi (Lampertheim/Niemcy, Maldegem/Belgia, Adria/Włochy, Ermont/Francja) oraz z gminami z Polski (Żukowo/województwo pomorskie, Świdnica/województwo lubuskie). Współpraca ta pozytywnie wpływa na wspólną integrację mieszkańców partnerskich miast i gmin. W ciągu kilkunastoletniej współpracy i funkcjonowania umów partnerskich rozwinęły się bardzo różnorodne formy kontaktów począwszy od wymiany młodzieży, seniorów, zespołów sportowych i kulturalnych aż do współpracy oświatowej, czy gospodarczej.

PLANOWANIE PRZESTRZENNE I MIENIE KOMUNALNE

Na obszarze gminy Świdnica obowiązuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Świdnica*, a miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w 2018 roku obejmowały 18 069 ha, czyli 86,9% powierzchni gminy. Mienie komunalne gminy Świdnica na koniec 2018 roku obejmowało: ogółem 858,47 ha gruntów

o wartości 16,23 mln zł, w tym: 287,25 ha użytków rolnych o wartości 5,36 mln zł, tereny mieszkaniowe i przemysłowe o powierzchni 45,42 ha i wartości 798,51 tys. zł oraz 525,79 ha terenów innych o wartości 10,07 mln zł.

GOSPODARKA FINANSOWA

Dochody ogółem gminy Świdnica zwiększają się z roku na rok. W 2018 roku dochody ogółem wynosiły 84 mln zł (w tym 57,5% stanowiły dochody własne), co było wynikiem o 78,5% wyższym niż w 2013 roku. W przeliczeniu na 1 mieszkańca dochody ogółem w gminie wynosiły 4 901,58 zł, a dochody własne 2 139,96 zł, co w obu przypadkach było wynikiem zbliżonym do średniej w gminach w kraju. Wydatki ogółem zwiększyły się natomiast z kwoty 49 mln zł w 2013 roku do 95,5 mln zł w 2018 roku, czyli o 95%. Wraz ze wzrostem wydatków ogółem zwiększone zostały wydatki majątkowe inwestycyjne – z poziomu 8,2 mln zł w 2013

roku do rekordowych 31,7 mln zł w 2018 roku. Wzrósł również udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem – z poziomu 16,8% w 2013 roku do 33,3% w 2018 roku. Wydatki ogółem i wydatki majątkowe na 1 mieszkańca, wynoszące odpowiednio 5 574,45 zł i 1 859 zł, były więc wyższe niż średnio w gminach w kraju (4 923,50 zł i 1 016 zł). Również w zakresie oświaty i wychowania (1 793,60 zł wobec 1 449,19 zł), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (364,90 zł wobec 172,64 zł) oraz ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu (82,81 zł wobec 39,80 zł) w gminie Świdnica wydatkowano wyższe kwoty niż przeciętnie w kraju.¹² W 2018 roku dług publiczny wynosił 38 691 580 zł, czyli 2 257 zł na mieszkańca, a relacja wykonywanych dochodów do łącznej kwoty długu 46%. Płynność finansowa gminy została zachowana. Wypracowany wskaźnik nadwyżki operacyjnej za 2018 rok do wykonanych dochodów wyniósł 8,5%.

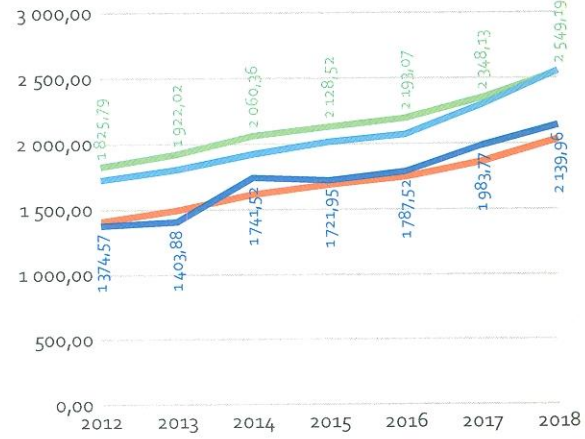
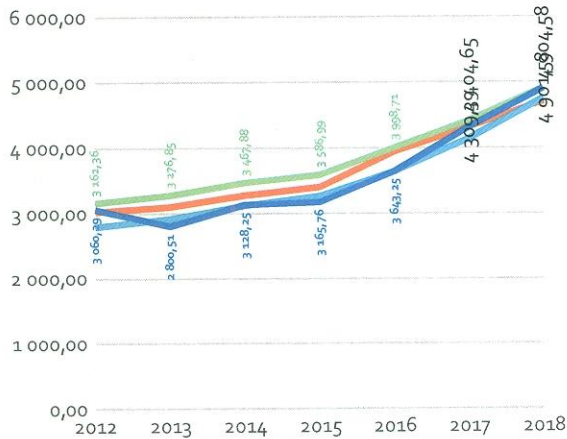
Wykres 2. Dochody i wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca (zł) [2012-2018]¹⁴.

dochody ogółem

dochody własne

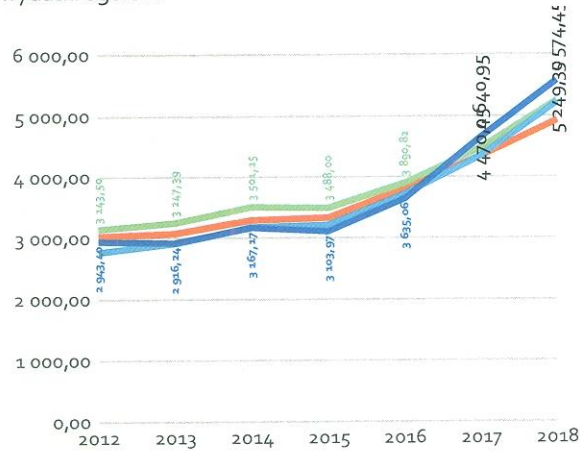
¹² Średnia dla gmin bez miast na prawach powiatu.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

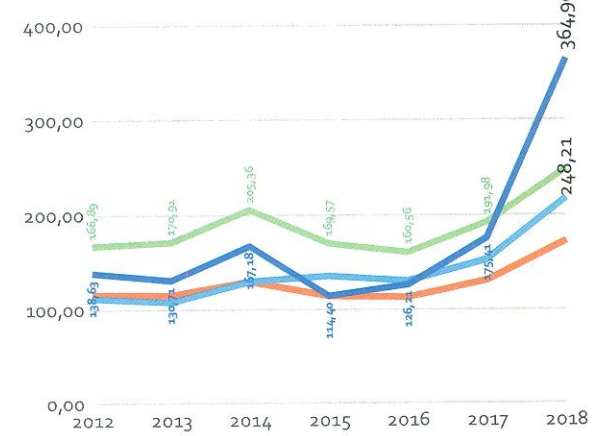
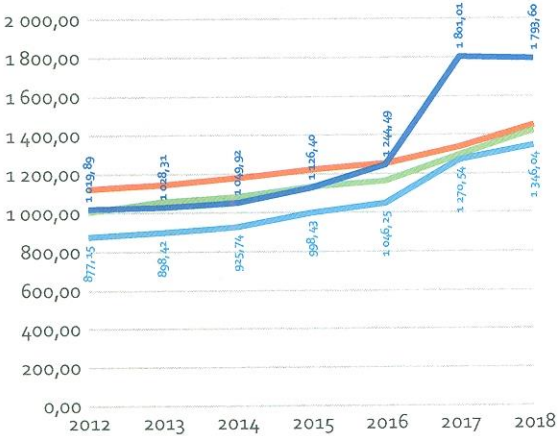
wydatki ogółem

wydatki majątkowe

wydatki na oświatę i wychowanie

wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego

— Polska   — Dolnośląskie
— Powiat świdnicki   — Świdnica

— Polska   — Dolnośląskie
— Powiat świdnicki   — Świdnica

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2. Analiza PESTER i SWOT

Analiza PESTER stanowi narzędzie planowania polegające na analizowaniu czynników politycznych, ekonomicznych, społecznych, techniczno-technologicznych, środowiskowych oraz regulacyjno-prawnych. W makrootoczeniu gminy Świdnica wyodrębnione zostały następujące główne czynniki zewnętrzne, które mogą mieć wpływ na realizację strategii:

<p>CZYNNIKI POLITYCZNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki priorytet spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej w polityce UE - rosnąca kontrola społeczna mediów i działań podejmowanych przez ośrodki władzy centralnej, regionalnej i lokalnej, - znaczący wpływ środowisk politycznych na życie społeczne i gospodarcze 	<p>CZYNNIKI EKONOMICZNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - względnie korzystna sytuacja gospodarcza Polski - zwiększające się rozwarstwienie ekonomiczne społeczeństwa - rosnący średni poziom zamożności społeczeństwa - wzrost znaczenia elastycznych form zatrudnienia - mobilność firm - rosnące koszty ochrony środowiska w gospodarce
<p>CZYNNIKI SPOŁECZNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - duża mobilność gospodarcza i społeczna ludności, w tym wykształconych i przedsiębiorczych osób z powodów ekonomicznych - starzejące się społeczeństwo - wzrost dostępu do wiedzy i edukacji - zagrożenie wykluczeniem społecznym i cyfrowym niektórych grup społecznych 	<p>CZYNNIKI TECHNICZNO-TECHNOLOGICZNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - relatywnie niski poziom innowacyjności Polski na tle innych krajów UE - rozwój infrastruktury, w tym drogowej na terenie województwa dolnośląskiego - zmiany w gospodarce globalnej tworzące presję na strukturalną przebudowę gospodarki (nowe branże, innowacje w branżach tradycyjnych i wyłaniających się) - powszechny dostęp do informacji i komunikowania się w wymiarze globalnym
<p>CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE</p> <ul style="list-style-type: none"> - wysoki priorytet ochrony środowiska w polityce UE i Polski - znaczący udział środków UE i Polski na inwestycje w zakresie ochrony środowiska - rozwój edukacji ekologicznej 	<p>CZYNNIKI REGULACYJNO-PRAWNE</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozwinięty system regulacji w zakresie ochrony środowiska, w tym zmiany w zakresie gospodarki odpadami - zwiększający się stopień regulacji wszystkich sfer życia społeczno-gospodarczego - system prawny sprzyjający rozwojowi inicjatyw obywatelskich oraz partycypacji społeczeństwa w podejmowaniu decyzji przez instytucje publiczne

Analiza SWOT obejmuje zestawienie dotychczasowych mocnych i słabych stron gminy oraz wskazanie zmian w jej otoczeniu, czyli szans i zagrożeń jej rozwoju na kolejne lata. Prezentowana poniżej analiza SWOT stanowi syntezę opisu stanu i tendencji rozwojowych przedstawionych w diagnostycznej części opracowania, wyników badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz ustaleń wypracowanych podczas warsztatów strategicznych. Obejmuje ona następujące grupy czynników:

- mocne strony – pozytywne uwarunkowania wewnętrzne sprzyjające rozwojowi gminy,
- słabe strony – negatywne uwarunkowania wewnętrzne utrudniające rozwój gminy,
- szanse – pozytywne istniejące i przewidywane uwarunkowania zewnętrzne, niezależne bezpośrednio od gminy, które odpowiednio wykorzystane mogą sprzyjać jej rozwojowi,
- zagrożenia – negatywne istniejące i przewidywane uwarunkowania zewnętrzne, niezależne bezpośrednio od gminy, mogące stanowić w dłuższej perspektywie barierę dla jej rozwoju.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - korzystne położenie administracyjne, w tym względem większych miejscowości: Wrocławia, Wałbrzycha, Świdnicy oraz Republiki Czeskiej, a także ciągów komunikacyjnych - atrakcyjne położenie geograficzne, walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe oraz wynikający z nich potencjał do rozwoju gospodarczej funkcji turystyki - sąsiedztwo podstref wałbrzyskiej SSE - zwiększająca się liczba mieszkańców - rozwinięta baza oświatowa, szkolnictwo na wysokim poziomie, z dużą ofertą zajęć dodatkowych - rozwinięta baza sportowa oraz funkcjonowanie klubów piłkarskich, sportowych - świetlice wiejskie z możliwością rozwoju - prężnie działające OSP - duża liczba aktywnie działających stowarzyszeń - aktywność i otwartość mieszkańców - wysoki potencjał rolniczy - ekologicznie czyste tereny - wolne tereny inwestycyjne, w tym pod budownictwo mieszkaniowe - rozwinięta współpraca z sąsiadującymi gminami i miastami partnerskimi - skuteczność w pozyskiwaniu środków z Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - niska jakość infrastruktury drogowej, w tym dróg dojazdowych do pól - słaba dostępność komunikacyjna pomiędzy poszczególnymi miejscowościami - konieczność zapewnienia bezpieczeństwa w ruchu drogowym i publicznego - słaba komunikacja i przepływ informacji pomiędzy urzędem a mieszkańcami - stan czystości rzek i zabezpieczenia przeciwpowodziowego, w tym zarośnięte cieki wodne wymagające regulacji - słabo rozwinięta informacja i infrastruktura turystyczna, w tym baza noclegowa i niska liczba gospodarstw agroturystycznych - słaba promocja gminy i lokalnych przedsiębiorstw - brak dostępu do światłowodowego Internetu - brak dróg rowerowych - niska estetyka wsi - brak żłobków - zbyt długi czas oczekiwania na załatwienie sprawy w Urzędzie - brak korzeni etnicznych mieszkańców na terenie gminy - słabo rozwinięta oferta spędzania czasu wolnego, w tym dla dzieci i młodzieży - zły stan techniczny obiektów zabytkowych - niska świadomość ekologiczna mieszkańców - brak miejsc integracji mieszkańców, w tym młodzieży i osób starszych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca rozpoznawalność gminy i wzrost jej atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej (rozwój gospodarczej funkcji turystyki i agroturystyki) - moda na aktywny wypoczynek i zdrowy styl życia - udostępnienie nowych terenów inwestycyjnych - zwiększenie dochodów ze źródeł rolniczych oraz możliwość produkcji i promocji ekologicznych produktów rodzinnych przedsiębiorstw - rozwój odnawialnych źródeł energii, w tym produkcji biomasy, elektrowni wiatrowych i fotowoltaicznych - nowe źródła finansowania zewnętrznego - tworzenie nowych miejsc pracy - zmiana polityki społecznej i socjalnej w skali kraju 	<ul style="list-style-type: none"> - częsta zmiana przepisów prawa - skomplikowane procedury - konkurencyjna oferta sąsiednich gmin - obniżenie atrakcyjności inwestycyjnej podregionu - zmniejszenie możliwości finansowania inwestycji publicznych - zmiany w europejskiej polityce spójności w zakresie priorytetowych obszarów interwencji - krótkowzroczne gospodarowanie środkami finansowymi - emigracja ludności, w tym młodych ludzi i całych rodzin - starzejące się społeczeństwo - rosnące koszty eksploatacji infrastruktury technicznej związane z rozwojem gminy - wysokie koszty związane z wyłączeniem gruntów z produkcji rolnej

Analiza SWOT wskazuje wybór strategii konkurencyjnej, w której przeważają słabe strony nad mocnymi, natomiast w otoczeniu szanse. Polega ona na wykorzystaniu pojawiających się szans, przy jednoczesnej redukcji słabych stron.

4. Misja i wizja

Misja zawiera krótki manifest najważniejszych celów rozwoju Gminy Świdnica do 2027 roku, stanowi credo zasad jej funkcjonowania, wyznaczające kierunek wzrostu, dążeń władz jak i mieszkańców:

Misja

**Gmina Świdnica to MY:
przedsiębiorczy, kreatywni mieszkańcy, łączący
tradycję z nowoczesnością**

Kluczowe aspekty realizacji misji Gminy Świdnica do 2027 roku:

Wizja przedstawia koncepcję rozwoju Gminy Świdnica w przyszłości. Stanowi ona pożądaną jej obraz, mający na celu spełnienie oczekiwań mieszkańców oraz władz gminy, zgodnie z którymi:

Wizja:

Gmina Świdnica do 2027 roku to gmina zapewniająca wysoką jakość życia mieszkańcom oraz możliwość rozwoju osobistego, zawodowego i gospodarczego

WIZJA		OBSZARY STRATEGICZNE
→ Gmina oferująca wysoką jakość usług społecznych		→ Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo
→ Gmina bezpieczna i przyjazna dla środowiska		→ Ochrona środowiska
→ Gmina zintegrowana wewnątrz i zewnątrz		→ Transport i komunikacja
→ Gmina atrakcyjna rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie dla turystów i mieszkańców		→ Turystyka, sport, rekreacja i kultura
→ Gmina nowoczesna, obywatelska, przyjazna i sprawnie zarządzana		→ Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje i komunikacja
→ Gmina przedsiębiorcza, atrakcyjna inwestycyjnie i tworząca nowe miejsca pracy		→ Przedsiębiorczość i cyfryzacja

Gmina Świdnica w 2027 roku stanowić będzie przyjazne miejsce dla dostatniego życia mieszkańców, gdzie przewijają się tradycje z nowoczesnością i wyznaczane są nowe trendy, zapewniona jest wysoka jakość usług, bezpieczeństwo, uporządkowana i estetyczna przestrzeń, a potencjał przyrodniczy wykorzystywany do rozwoju turystyki.

5. Plan strategiczny

Plan strategiczny określa kierunki działania samorządu, a sformułowane cele i ich hierarchia stanowią odpowiedź na potrzeby mieszkańców oraz są wynikiem tworzenia optymalnych warunków do harmonijnego rozwoju gminy.

Schemat 3. Hierarchia celów

Źródło: opracowanie własne

WIZJA	OBSZARY STRATEGICZNE
Gmina oferująca wysoką jakość usług społecznych	 Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo
Gmina bezpieczna i przyjazna dla środowiska	 Ochrona środowiska
Gmina zintegrowana wewnętrznie i zewnętrznie	 Transport i komunikacja
Gmina atrakcyjna rekreacyjnie, sportowo i kulturalnie dla turystów i mieszkańców	 Turystyka, sport, rekreacja i kultura
Gmina nowoczesna, obywatelska, przyjazna, sprawnie zarządzana	 Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje i komunikacja
Gmina przedsiębiorcza, atrakcyjna inwestycyjnie i tworząca nowe miejsca pracy	 Przedsiębiorczość i cyfryzacja

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	CELE PRIORYTETOWE
 <p>Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo</p>	<p>1.</p> <p>Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica</p>	<p>1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług oświatowych i społecznych</p> <p>1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, osobistego i zdrowotnego mieszkańców</p> <p>1.3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu</p> <p>1.4. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa, rewitalizacji i tworzenia nowych otwartych przestrzeni publicznych</p>
 <p>Ochrona środowiska</p>	<p>2.</p> <p>Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica</p>	<p>2.1. Ochrona środowiska oraz walorów przyrodniczych gminy</p> <p>2.2. Przystosowanie do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzyku</p>
 <p>Transport i komunikacja</p>	<p>3.</p> <p>Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica</p>	<p>3.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej</p> <p>3.2. Zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej gminy</p> <p>3.3. Rozwój energooszczędnych i niskoemisyjnych form transportu</p> <p>3.4. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym</p>
 <p>Turystyka, sport, rekreacja i kultura</p>	<p>4.</p> <p>Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej, sportow o-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy Świdnica</p>	<p>4.1. Rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej gminy</p> <p>4.2. Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego</p> <p>4.3. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej</p>
 <p>Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja</p>	<p>5.</p> <p>Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica</p>	<p>5.1. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności gminy</p> <p>5.2. Rozwój współpracy, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz zwiększenie aktywności obywatelskiej</p> <p>5.3. Zwiększenia zdolności instytucjonalnej i skuteczności administracji publicznej</p>
 <p>Przedsiębiorczość i cyfryzacja</p>	<p>6.</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica</p>	<p>6.1. Promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>6.2. Opracowanie i realizacja polityki inwestycyjnej gminy</p> <p>6.3. Stymulowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego i rolnictwa ekologicznego</p> <p>6.4. Sprawna przestrzeń cyfrowa</p>

Cel strategiczny 1.

Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica

Kierunki działań podejmowane w ramach realizacji celu obejmować będą zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji, wychowania i w sferze społecznej. Obejmą one także działania w zakresie zwiększenia dostępności do usług opiekuńczo-wychowawczych oraz podnoszenia jakości kształcenia w szkołach pozostających w kompetencji gminy. Rozwój oferty edukacyjnej i stypendialnej oraz zajęć pozalekcyjnych, w tym realizacja programów nauki pływania i języków obcych będą miały na celu rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży oraz propagowanie alternatywnych sposobów spędzania wolnego czasu. Na szczególne wsparcie organizacyjne i finansowe samorządu zasługiwać będą także inicjatywy organizacji pozarządowych, osób fizycznych i kościołów prowadzących działalność edukacyjną, wychowawczą i społeczną¹³.

Głównym celem planowanych działań będzie również zapewnienie lokalnej społeczności poczucia bezpieczeństwa i porządku publicznego poprzez ograniczenie przestępczości i zachowań patologicznych oraz wzmożenie działań profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa. Zrealizowane zostaną także zadania mające na celu zwiększenie poziomu zabezpieczenia przeciwpożarowego, w tym ratownictwa, m.in. poprzez modernizację i budowę remiz strażackich, doposażanie jednostek OSP w sprzęt służący prowadzeniu działań ratowniczych oraz wdrażanie nowoczesnych metod szkolenia służb i innych podmiotów ratowniczych. W ramach poprawy stanu przygotowania gminy i mieszkańców w zakresie udzielania pomocy przedmedycznej prowadzona będzie edukacja dotycząca bezpieczeństwa, w tym organizacja kursów pierwszej pomocy oraz zakupione zostaną defibrylatory do placówek kulturalnych i oświatowych. Działania skupione zostaną również na zapewnieniu opieki zdrowotnej i bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców oraz ograniczaniu zjawiska wykluczenia społecznego.

Racjonalne gospodarowanie zasobami gminy będzie przejawiać się w zrealizowanych projektach rewitalizacyjnych, zapewnieniu czystości oraz atrakcyjnej, uporządkowanej przestrzeni dostosowanej do wszystkich grup użytkowników. Odnowa i tworzenie nowych otwartych przestrzeni publicznych będą miały na celu rewitalizację centrów miejscowości sprzyjającą nawiązywaniu kontaktów, umacnianiu więzi lokalnych i pobudzaniu aktywności społecznej. Mieszkańcy będą mogli korzystać z terenów zielonych wyposażonych w urządzenia rekreacyjne dostosowane do potrzeb osób w różnym wieku, w szczególności rodzin i seniorów. Działania obejmą także udostępnianie terenów i udogodnień wspierających rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz

¹³ Wsparcie organizacji działających na rzecz edukacji i usług społecznych będzie miało na celu m.in. doprowadzenie do powstania stowarzyszeń o statusie organizacji pożytku publicznego, obejmujących swoim działaniem wpieranie samorządu w zakresie edukacji i świadczenia usług społecznych. Organizacje takie będą mogły gromadzić środki finansowe z odpisów podatkowych, co pozwoli im na uzyskanie samodzielności finansowej i realnego wpływu na edukację i usługi społeczne świadczone na terenie gminy.

modernizację istniejącej substancji mieszkaniowej i zwiększenie dostępności do komunalnych zasobów mieszkaniowych.

CELE PRIORYTETOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ:

1.1.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług oświatowych i społecznych

- A. Zwiększenie dostępności usług opiekuńczo-wychowawczych dla dzieci do lat 5
- B. Zapewnienie nowoczesnej bazy infrastrukturalnej i lokalowej w obszarze edukacji, wychowania i w sferze społecznej
  - podnoszenie jakości i standardu bazy dydaktycznej
  - rozbudowa i modernizacja bazy oświatowej, w tym żłobków, przedszkoli, szkół oraz przyszkolnej bazy sportowej
  - modernizacja istniejących i budowa nowych świetlic wiejskich
- C. Poprawa efektywności kształcenia oraz dostosowanie oferty edukacyjnej do wymagań gospodarki i rynku pracy
- D. Rozwój oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży
- E. Promowanie osiągnięć naukowych i sportowych uczniów
- F. Zapewnienie wsparcia dla kadry pedagogicznej w osiągnięciu wysokich standardów kształcenia
- G. Wspieranie organizacji działających na rzecz edukacji, wychowania i usług społecznych
- H. Międzynarodowa współpraca szkół i wymiana dzieci i młodzieży

1.1.2. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego, osobistego i zdrowotnego mieszkańców

- A. Zwiększenie skuteczności systemu monitoringu wizyjnego
  - identyfikacja miejsc wymagających monitorowania
  - zwiększenie ilości i modernizacja istniejących kamer monitorujących
  - uzupełnienie oświetlenia miejsc publicznych
- B. Rozbudowa kompleksowego systemu ostrzegania i alarmowania ludności w zakresie zagrożeń środowiska, życia, zdrowia i mienia mieszkańców
- C. Prowadzenie działań prewencyjnych w celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i podnoszenia świadomości mieszkańców o zagrożeniach, w tym poprzez organizację spotkań mieszkańców ze służbami mundurowymi
- D. Zwiększenie poziomu zabezpieczenia przeciwpożarowego, w tym ratownictwa
  - modernizacja i budowa remiz strażackich
  - doposażanie jednostek OSP (sprzęt, wyposażenie, tabor)
  - wdrażanie nowoczesnych metod szkolenia służb i innych podmiotów ratowniczych
- E. Poprawa stanu przygotowania gminy i mieszkańców w zakresie udzielania pomocy przedmedycznej
  - edukacja dotycząca bezpieczeństwa, w tym organizacja praktycznych kursów udzielania pierwszej pomocy
  - zakup defibrylatorów do placówek kulturalnych i oświatowych
- F. Kształtowanie zachowań prozdrowotnych i podniesienie świadomości zdrowotnej mieszkańców poprzez zapewnienie programów edukacji i profilaktyki zdrowotnej

1.1.3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu

- A. Rozwijanie efektywnego systemu pomocy i integracji społecznej
- B. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem
- C. Zintegrowana pomoc rodzinie potrzebującej wsparcia
- D. Wspieranie działań umożliwiających aktywność i integrację społeczną wszystkich grup społecznych, w szczególności seniorów
- E. Zapewnienie dziennej i całonocnej opieki nad osobami starszymi i chorymi
- F. Wdrożenie ośrodków i programów wsparcia młodzieży z problemami

1.1.4. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa oraz rewitalizacji i tworzenia nowych otwartych przestrzeni publicznych

- A. Przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów pod budownictwo mieszkaniowe i usługowe
- B. Poprawa dostępności do mieszkań komunalnych oraz poprawa ich stanu technicznego
- C. Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości
- D. Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych pod względem atrakcyjności wyposażenia w różnorodne udogodnienia i przyjaznych wszystkim grupom mieszkańców
- E. Zapewnienie czystości przestrzeni publicznej

- F. Niwelowanie barier architektonicznych dla osób starszych i z niepełnosprawnościami, w szczególności w miejscach publicznych i obiektach usługowych

Cel strategiczny 2.

Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica

Zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury technicznej, inwestycje komunalne oraz proekologiczne sprzyjają ochronie środowiska i poprawie warunków życia mieszkańców oraz rozwojowi gospodarczemu gminy. Działania podejmowane w ramach realizacji celu ukierunkowane będą na likwidację istniejących zagrożeń dla środowiska przyrodniczego oraz poprawę jego stanu i skuteczności działań ochronnych. Zakłada się dalszą realizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz przydomowych oczyszczalni¹⁴, ograniczanie zanieczyszczeń powietrza poprzez zmianę wykorzystywanych źródeł energii na bardziej przyjazne środowisku, w tym na odnawialne źródła energii. W celu ugruntowania wizerunku gminy czystej ekologicznie przewiduje się także prowadzenie skutecznych działań na rzecz zmniejszenia zużycia energii poprzez dalszą termomodernizację budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych, wykorzystanie energooszczędnego oświetlenia oraz rozwój systemu selektywnej zbiórki odpadów i zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców (akcje informacyjne, spotkania i lekcje ekologii dla dzieci i młodzieży, konkursy). Działania obejmą również kontynuację eliminowania materiałów izolacyjnych i pokryć dachowych zawierających azbest. Przewiduje się również realizację działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych oraz programów retencjonowania wody i małej retencji wodnej, w tym w szczególności na obszarach rolnych.

2.1. Ochrona środowiska oraz walorów przyrodniczych gminy

- A. Zapewnienie dostępności do efektywnych i niezawodnych systemów infrastruktury technicznej
- budowa i modernizacja infrastruktury komunalnej (wodociągowej, kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków)
  - realizacja programu budowy przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych
  - budowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, gazowych i energetycznych
- B. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i wzrost efektywności energetycznej
- wspieranie likwidacji źródeł niskiej emisji
  - termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych
  - wprowadzenie nowoczesnych, energooszczędnych technologii i rozwiązań w budynkach publicznych i mieszkalnych oraz w przestrzeni publicznej, w tym oświetlenia ulicznego
- C. Poprawa systemu gospodarowania odpadami
- udoskonalanie systemu gospodarki odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia skuteczności segregacji i recyklingu odpadów
  - realizacja programu usuwania azbestu
- D. Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)
- promocja rozwiązań w zakresie produkcji i wykorzystania OZE
  - instalowanie urządzeń wykorzystujących OZE w obiektach użyteczności publicznej i mieszkalnych

¹⁴ Ze względu na występowanie obszarów, na których budowa kanalizacji ściekowej jest niemożliwa do wykonania lub zbyt kosztowna, przewiduje się budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, przy wsparciu finansowym i organizacyjnym gminy.

E. Edukacja społeczna i promocja postaw ekologicznych i energooszczędnych, w tym poprzez organizację szkoleń, akcji edukacyjnych i informacyjnych

F. Uporządkowanie koryta rzek i cieków wodnych na terenie gminy

2.2. Przystosowanie do zmian klimatu oraz zapobieganie ryzyku

A. Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych

B. Realizacja programów retencjonowania wody i małej retencji wodnej, w tym w szczególności na obszarach rolnych

Transport i komunikacja

Cel strategiczny 3.

Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica

Kierunki działań podejmowane w ramach realizacji celu będą miały za zadanie poprawę jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz jakości infrastruktury drogowej (stan techniczny, oznakowanie, chodniki, pobocza, oświetlenie itd.). Polityka poprawy wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy obejmować będzie organizację sprawnego systemu transportu publicznego pomiędzy miejscowościami na terenie gminy oraz współpracę z sąsiadującymi jednostkami samorządu terytorialnego w celu zapewnienia dobrych połączeń transportowych z ościennymi miastami. Podejmowane działania skoncentrowane zostaną również na tworzeniu warunków do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym, m.in. poprzez realizację inwestycji zwiększających płynność ruchu i bezpieczeństwo na krytycznych odcinkach dróg, budowę i modernizację oświetlenia ulicznego, sygnalizacji świetlnej na drogach o dużym natężeniu oraz elementów spowalniających ruch na drogach wewnętrznych.

CELE PRIORYTETOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ:

3.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej

- A. Rozbudowa i kompleksowe modernizacje zdekapitalizowanych dróg i ciągów pieszo-jezdnymi oraz likwidacja braków w ich wyposażeniu
- B. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury okołodrogowej (chodniki, zatoki przystankowe i przystanki autobusowe)
- C. Budowa i modernizacja dróg transportu rolnego

3.2. Zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności transportowej gminy

- A. Organizacja sprawnego systemu transportu publicznego poprawiającego dostępność do miejscowości na terenie gminy zintegrowanego z systemami transportowymi szczebla lokalnego i subregionalnego
  - monitoring i weryfikacja potrzeb w zakresie usług transportu publicznego
  - współpraca z lokalnymi przewoźnikami celem dostosowania ofert transportu publicznego do potrzeb
  - optymalizacja rozmieszczenia przystanków komunikacji publicznej na terenie gminy
- B. Budowa efektywnego systemu parkingów (samochodowych, rowerowych) Park&Ride

3.3. Rozwój energooszczędnych i niskoemisyjnych form transportu

- A. Rozwój i stworzenie spójnego systemu szlaków i dróg rowerowych
  - opracowanie wieloletniego planu budowy dróg rowerowych
  - włączenie dróg transportu rolnego do systemu dróg rowerowych
  - opracowanie i promocja programu zachęcającego do jazdy na rowerze
- B. Promocja publicznego transportu autobusowego i kolejowego

3.4. Tworzenie warunków do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym

- A. Realizacja inwestycji zwiększających płynność ruchu i bezpieczeństwo na krytycznych odcinkach dróg
- B. Budowa i modernizacja oświetlenia ulicznego
- C. Lobbowanie na rzecz realizacji sygnalizacji świetlnej na drogach krajowych i powiatowych o dużym natężeniu

Turystyka,
sport,
rekreacja i kultura

Cel strategiczny 4.

Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy Świdnica

Kierunki działań podejmowane w ramach realizacji celu będą obejmowały rozwój oferty i infrastruktury rekreacyjno-sportowej wykorzystującej przyrodnicze walory gminny i podniesienie jej atrakcyjności, zarówno dla turystów jak i mieszkańców. Kluczowym elementem działań będzie budowa jednolitego systemu informacji turystycznej oraz stworzenie produktów turystycznych i rekreacyjnych promowanych przez gminę. Podejmowane działania obejmą opracowanie kalendarza stałych imprez sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, które będą przyciągnąć uczestników spoza terenów gminy i promować jej walory. W związku ze wzrostem natężenia ruchu rowerowego i zainteresowania turystyką rowerową podjęte zostaną działania na rzecz budowy infrastruktury niezbędnej dla rowerzystów, w tym: wytyczenie i budowa szlaków i dróg rowerowych oraz ich integracja z sąsiednimi gminami, a także realizacja infrastruktury towarzyszącej w postaci Miejsc Obsługi Rowerzystów (MOR) oraz montaż stojaków na rowery przy obiektach usługowych i użyteczności publicznej. Podjęte zostaną także działania mające na celu rozbudowę i modernizację infrastruktury kultury, zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej i zwiększenie jej dostępności dla wszystkich grup wiekowych, w tym w szczególności dla młodzieży.

CELE PRIORYTETOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ:

4.1. Rozwój funkcji turystycznej gminy

- A. Opracowanie koncepcji, realizacja i efektywna promocja koszyka zintegrowanych produktów tworzących kompleksową ofertę turystyczną i sportowo-rekreacyjną
  - rozwój zróżnicowanej, całorocznej oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej, dostosowanej do wszystkich grup wiekowych
  - opracowanie listy obiektów turystycznych
  - tworzenie miejscowości tematycznych w oparciu o lokalne produkty
  - uruchomienie platformy internetowej z gram i zabawami terenowymi
- B. Utrzymanie istniejących oraz rozwój spójnej sieci szlaków turystycznych pieszych, rowerowych i konnych
  - utworzenie nowych tras turystycznych w oparciu o inwentaryzację krajoznawczą i ich integracja z sąsiednimi gminami
  - tworzenie punktów wypożyczania rowerów
  - budowa Miejsc Obsługi Rowerzystów (MOR) umożliwiających odpoczynek, ochronę przed deszczem oraz obsługę i naprawę rowerów
  - instalacja stojaków na rowery przy obiektach usługowych, użyteczności publicznej, szkołach itp.
- C. Zapewnienie rozwiniętej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej o wysokim standardzie
  - budowa nowych i modernizacja istniejących obiektów i boisk sportowych
  - systematyczne doposażanie obiektów sportowych
  - tworzenie miejsc aktywnego spędzania czasu (siłownie zewnętrzne, place zabaw)
  - zwiększenie dostępności do obiektów i placówek sportowych, rekreacyjnych, kulturalnych i oświatowych
  - zapewnienie wsparcia dla rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej
- D. Budowa jednolitego systemu informacji turystycznej oraz o wydarzeniach i imprezach organizowanych na terenie gminy (strona www, aplikacje mobilne, informatory papierowe)

- E. Uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych targach, wizytacjach i spotkaniach turystycznych

4.2. Poszerzanie oferty spędzania czasu wolnego

- A. Monitorowanie potrzeb mieszkańców
- B. Szkolenia kadry liderów i animatorów
- C. Pozyskanie animatorów i liderów do prowadzenia zajęć w różnych grupach wiekowych i prowadzenie atrakcyjnych zajęć
- D. Kształtowanie nawyków uczestnictwa w kulturze fizycznej i rekreacji dzieci i młodzieży – aktywne spędzanie czasu wolnego całych rodzin
- E. Propagowanie sportu i rekreacji ruchowej wśród osób starszych i z niepełnosprawnościami
- F. Promocja oferty aktywnego spędzania czasu na terenie gminy

4.3. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej

- B. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury kultury
- C. Zwiększenie oferty kulturalnej dla wszystkich grup wiekowych, w tym w szczególności dla młodzieży
- D. Wspieranie i kreowanie gminnych wydarzeń kulturalnych
- E. Utrzymanie obiektów zabytkowych we właściwym stanie technicznym i estetycznym
  - wspieranie prac remontowo-konserwatorskich oraz prac rewaloryzacyjnych przy obiektach zabytkowych
  - udzielanie dotacji na sfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków

Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja

Cel strategiczny 5.

Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica

Kierunki działań podejmowane w ramach celu obejmować będą stworzenie nowoczesnego ekologicznego wizerunku gminy i wzmocnienie jej rozpoznawalności, głównie poprzez wdrożenie systemowych narzędzi promocji gminy, w tym opracowanie strategii promocji gminy wykorzystującej w szczególności jej atuty turystyczne, rekreacyjne i przyrodnicze. Budowa atrakcyjnego wizerunku gminy będzie istotnym narzędziem rozwoju, sprzyjającym pozyskiwaniu inwestorów i nowych mieszkańców, tworzącym pozytywny klimat wokół gminy.

Ważnym instrumentem rozwoju współpracy wewnętrznej pomiędzy administracją publiczną a społecznością lokalną, będzie budowa sprawnego systemu komunikacji i dialogu, wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe. Udział społeczeństwa w zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w sprawach publicznych zapewniony zostanie poprzez organizację cyklicznych spotkań i konsultacji społecznych. Kierunki działań obejmą również realizację przedsięwzięć mających na celu społeczną aktywizację mieszkańców. Mobilizacja dzieci i młodzieży do działania na rzecz społeczności lokalnej obejmować będzie wspieranie inicjatyw zgłaszanych przez młodzież oraz wydzielenie części budżetu do ich decyzji. Natomiast budowa szerokiej integracji społecznej mieszkańców odbywać będzie się poprzez organizację wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych oraz udostępnianie świetlic wiejskich, miejsc spotkań i klubów dla różnych grup wiekowych. Wszystkie działania będą miały na celu integrację społeczności lokalnej, stworzenie społeczeństwa obywatelskiego oraz wzmocnienie realnej samorządności, w której mieszkańcy są beneficjentami i kreatorami procesów rozwoju lokalnego.

Sprawne i przyjazne działanie administracji publicznej, oparte na przejrzystych procedurach podejmowania decyzji, zapewni będzie komfort życia mieszkańców i efektywną obsługę przedsiębiorców i inwestorów. Cel ten będzie realizowany m.in. poprzez wdrożenie e-usług i e-komunikacji, umożliwiających załatwianie spraw administracyjnych drogą elektroniczną, a także poprzez usprawnienie systemu zarządzania gminą w celu przyspieszenia realizacji procesów i procedur administracyjnych, podniesienie jakości obsługi klienta w Urzędzie Gminy i w innych instytucjach na terenie gminy oraz rozwój kwalifikacji kadry urzędniczej.

CELE PRIORYTETOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ:

5.1. Promocja i wzmocnienie rozpoznawalności gminy

A. Wdrożenie systemowych narzędzi promocji gminy

- opracowanie strategii promocji gminy w oparciu o badania rynkowe i konsumenckie
- opracowanie spójnej identyfikacji wizualnej gminy (logo, kolorystyka)
- implementacja zmian we wszystkich kanałach komunikacji z klientem (na zewnątrz i wewnątrz)
- realizacja kampanii reklamowych w mediach o zasięgu lokalnym, regionalnym i krajowym
- stworzenie strony internetowej / aplikacji gminy Świdnica z informacjami m.in. o terenach inwestycyjnych, obiektach i atrakcjach turystycznych oraz organizowanych wydarzeniach itd.

B. Współpraca z instytucjami i stowarzyszeniami na terenie gminy na rzecz promocji gminy

5.2. Rozwój współpracy, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz zwiększenie aktywności obywatelskiej

A. Budowa sprawnego systemu komunikacji i dialogu z mieszkańcami, wykorzystującego media tradycyjne, nowoczesne technologie oraz media społecznościowe

B. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami i klubami sportowymi w zakresie tworzenia polityk publicznych i realizacji zadań publicznych

C. Zapewnienie udziału społecznego w zarządzaniu i podejmowaniu decyzji w sprawach publicznych

- wspieranie oddolnych inicjatyw stymulujących budowanie lokalnej oferty kulturalnej, sportowo-rekreacyjnej i usług społecznych
- organizacja cyklicznych spotkań władz samorządowych z mieszkańcami, liderami organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oraz przedsiębiorcami
- organizacja konsultacji społecznych

D. Społeczna aktywizacja mieszkańców, w tym dzieci i młodzieży

- utworzenie szkoły liderów
- uruchomienie forum pomysłów mieszkańców gminy
- realizacja budżetu obywatelskiego / funduszu sołectkiego
- wydzielenie części budżetu do decyzji młodzieży

E. Budowanie szerokiej integracji społecznej

- wspieranie inicjatyw mieszkańców w zakresie działań kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych służących integracji społecznej
- organizacja miejsc spotkań i klubów, z wykorzystaniem budynków OSP
- zwiększenie roli świetlic wiejskich i bibliotek oraz uatrakcyjnienie oferty zajęć dla różnych grup wiekowych, w tym dla dzieci i młodzieży

F. Intensyfikacja współpracy zewnętrznej, w szczególności w zakresie rozwoju turystyki

5.3. Zwiększenia zdolności instytucjonalnej i skuteczności administracji publicznej

A. Zwiększenie dostępności wysokiej jakości nowoczesnych usług publicznych, w tym zapewnienie powszechnej dostępności e-usług i e-komunikacji

B. Usprawnienie systemu zarządzania gminą w celu przyspieszenia realizacji procesów i procedur administracyjnych

C. Podniesienie jakości obsługi klienta w Urzędzie Gminy oraz w jednostkach organizacyjnych gminy

D. Podniesienie kwalifikacji kadry urzędniczej, w szczególności w zakresie elektronicznej obsługi mieszkańców

E. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Cel strategiczny 6.

Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica

Kierunki działań podejmowane w ramach rozwoju gospodarczego gminy będą miały na celu stymulowanie wzrostu w lokalnej sferze przedsiębiorczości i będą skoncentrowane głównie na tworzeniu sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i rolniczej na terenie gminy oraz efektywnie prowadzonej polityce inwestycyjnej. Władze samorządowe m.in. za pośrednictwem instytucji otoczenia biznesu wspierać będą rozwój lokalnych przedsiębiorców i w ramach swoich możliwości sprzyjać integracji środowisk biznesowych. Rozwojowi przedsiębiorczości na terenie gminy służyć będzie promocja postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych wśród młodzieży i dorosłych oraz upowszechnianie wiedzy biznesowej i wspieranie rozwoju kompetencji biznesowych. Działania obejmą również kształtowanie infrastruktury technicznej zaspokajającej realizację potrzeb inwestorów w zakresie prowadzonej i planowanej działalności gospodarczej.

CELE PRIORYTETOWE I KIERUNKI DZIAŁAŃ:

6.1. Promowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

- A. Tworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy
  - stworzenie pakietu korzyści dla przedsiębiorców m.in. w postaci ulg i upustów w podatku od nieruchomości
  - opracowanie bazy danych przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy oraz bazy wymiany usług sąsiedzkich
  - utworzenie stowarzyszenia / klastra przedsiębiorczości
  - powołanie grupy doradczej ds. przedsiębiorczości przy Wójcie Gminy
- B. Promocja postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych wśród młodzieży i dorosłych
  - przygotowanie programu kształcenia dzieci i młodzieży z podstaw przedsiębiorczości
  - wprowadzenie w szkołach przedmiotu podstawy przedsiębiorczości
  - prowadzenie kursów przedsiębiorczości dla dorosłych
- C. Upowszechnianie wiedzy biznesowej i wspieranie rozwijania kompetencji biznesowych wśród MŚP i osób planujących podjęcie działalności gospodarczej
- D. Promocja lokalnej przedsiębiorczości, rzemiosła, produkcji i gastronomii oraz wspieranie rozwoju produktów lokalnych

6.2. Opracowanie i realizacja polityki inwestycyjnej gminy

- A. Kompleksowe przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych
- B. Efektywna promocja terenów inwestycyjnych i pozyskiwanie nowych inwestorów
- C. Zapewnienie profesjonalnej i zindywidualizowanej obsługi przedsiębiorców

6.3. Stymulowanie rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego i rolnictwa ekologicznego

- A. Prowadzenie polityki informacyjnej, promocji i doradztwa w zakresie tworzenia i rozwoju ekologicznych i specjalistycznych gospodarstw rolnych
- B. Promowanie i wspieranie lokalnych producentów produktów rolnych i zwierzęcych w zakresie sprzedaży bezpośredniej oraz przetwórstwa rolno-spożywczego
- C. Promocja lokalnych produktów spożywczych i ekologicznej produkcji rolnej
- D. Zapewnienie wsparcia dla producentów rolnych w procesie certyfikacji tradycyjnych produktów lokalnych
- E. Promowanie i wspieranie tworzenia struktur sieciowych producentów rolnych
- F. Promocja wykorzystywania nowoczesnych technologii w rolnictwie

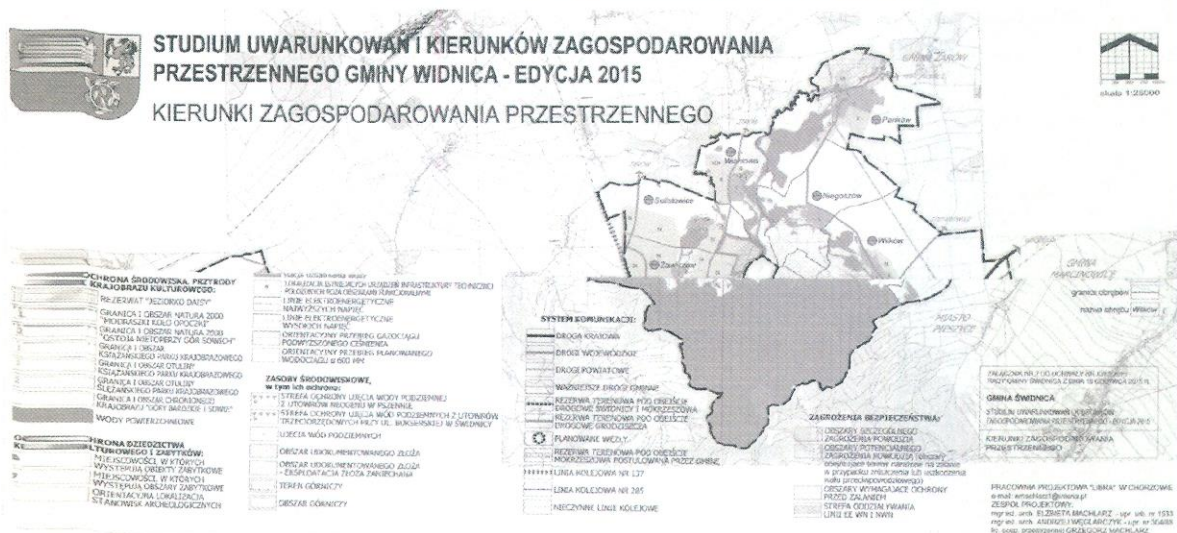
6.4. Sprawna przestrzeń cyfrowa

- A. Wspieranie rozwoju sieci szerokopasmowych poprzez budowę i udostępnianie operatorom infrastruktury telekomunikacyjnej
- B. Promowanie umiejętności cyfrowych, w tym podnoszenia kwalifikacji mieszkańców i urzędników w zakresie udoskonalania technik informatycznych
- C. Upowszechnianie wiedzy informatycznej we wszystkich grupach wiekowych i ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego

3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Strategia rozwoju Gminy Świdnica i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica stanowią dokumenty, w których wyrażona jest polityka rozwoju gminy w aspekcie społeczno-gospodarczym (strategia) oraz przestrzennym (studium). Dokument Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego określa model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy. Oba dokumenty są spójne i stanowią podstawę prowadzenia polityki rozwoju przez Samorząd Gminy Świdnica.

Schemat 4. Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Świdnica – kierunki zagospodarowania przestrzennego – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica.

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Świdnica – edycja 2015 – Uchwała Nr XI/65/2015 Rady Gminy Świdnica z dnia 18 czerwca 2015 r.

Na terenie gminy Świdnica nie zidentyfikowano obszarów strategicznej interwencji kluczowych dla gminy. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie obejmują:

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE
<p>Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo</p>	<p>1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ kształtowanie polityki przestrzennej w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców, m.in. poprzez planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych oraz infrastruktury usług publicznych spełniających wymogi dostępności dla osób z ograniczoną sprawnością ▶ harmonizowanie podstawowych elementów struktury przestrzennej ▶ uwzględnienie strefowego rozmieszczenia terenów, polegającego na lokalizacji terenów

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE
	<p>niepodlegających ochronie akustycznej w sąsiedztwie terenów, na których usytuowane są ponadnormatywne źródła dźwięku</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ rozwój przestrzenny obszarów mieszkaniowych z zapewnieniem odpowiedniej ilości terenów zieleni publicznej oraz dogodnego skomunikowania ▶ ograniczenie planowania terenów nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach nieposiadających możliwości zaopatrzenia w ciepło sieciowe i dostępu do sieci gazowej
<p>Ochrona środowiska</p>	<p>2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ochronę i poprawę stanu podstawowych komponentów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju ▶ zachowanie i odtwarzanie zasobów przyrodniczo-krajobrazowych ▶ racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych ▶ zachowanie zasobów i zapewnienie wysokiej jakości wód ▶ ochronę i powiększanie zasobów leśnych ▶ poprawę stanu powietrza atmosferycznego ▶ ochronę przed hałasem ▶ utworzenie sprawnie działającego systemu gospodarki odpadami ▶ planowanie elementów zielonej infrastruktury z zachowaniem ciągłości na styku z sąsiadującymi gminami ▶ ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, a także ochronę i kształtowanie punktów, ciągów i osi widokowych ▶ realizację sieci energetycznych jako podziemnych na terenach zabudowanych i przeznaczonych pod rozwój zabudowy ▶ ochronę korytarzy ekologicznych i dolin rzecznych przed zabudową i lokalizowaniem infrastruktury ▶ wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz gazu ziemnego jako podstawowego paliwa do zasilania urządzeń wytwarzających energię cieplną w zakresie rozwiązań indywidualnych i grupowych ▶ zaopatrzenie w wodę oraz odprowadzanie ścieków komunalnych na terenach zabudowanych oraz przeznaczonych na rozwój zabudowy poprzez rozwiązania zbiorcze lub grupowe ▶ uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych, o niskim nachyleniu terenu oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych ▶ zapewnienie zintegrowanego rozwoju infrastruktury telekomunikacyjnej z infrastrukturą energetyczną, wodnokanalizacyjną i transportową

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ uwzględnienie ustaleń przestrzennych z zakresu małej retencji
 <p>Transport i komunikacja</p>	<p>3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ kształtowanie spójnego przestrzennie systemu zewnętrznych i wewnętrznych powiązań drogowych, umożliwiającego poprawę wewnętrznej i zewnętrznej dostępności gminy ▶ podwyższanie parametrów użytkowych sieci drogowej ▶ kształtowanie spójnego systemu publicznego transportu zbiorowego ▶ planowanie nowych odcinków dróg w sposób minimalizujący negatywne oddziaływanie hałasu na istniejące i planowane obszary podlegające ochronie akustycznej
 <p>Turystyka, sport, rekreacja i kultura</p>	<p>4. Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej, sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy Świdnica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ racjonalne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu dla rozwoju turystyki ▶ harmonijne kształtowanie krajobrazu kulturowego ▶ ochronę i odnowę zasobów dziedzictwa kulturowego z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych ▶ ochronę oraz poprawę stanu i wykorzystania zespołów zabytkowych ▶ ochronę dóbr kultury współczesnej ▶ wyłączenie z zabudowy, w tym z zabudowy turystycznej i rekreacyjnej terenów otwartych o największych walorach widokowych predysponowanych do rozwoju szlaków turystycznych
 <p>Przedsiębiorczość i cyfryzacja</p>	<p>6. Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ tworzenie korzystnych warunków dla aktywności gospodarczej i innowacyjnej oraz kumulowania kapitału ludzkiego ▶ rozwój przestrzenny obszarów aktywności gospodarczej z zapewnieniem odpowiedniej ilości terenów zieleni publicznej oraz dogodnego skomunikowania ▶ ograniczanie przeznaczania zwartych kompleksów gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa pod zabudowę usługową i mieszkaniową oraz zapobiegania nadmiernemu zagospodarowaniu i degradacji terenów otwartych ▶ wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych, w tym szerokopasmowych, i systemów łączności bezprzewodowej

6. System realizacji

Realizacja *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027* stanowi proces ciągły, wymagający monitoringu zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych. Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu *Strategii* jest Wójt Gminy. Wdrażana będzie ona natomiast bezpośrednio przez Urząd Gminy w ramach poszczególnych działów, zgodnie z ich kompetencjami oraz przez jednostki podległe Urzędowi. W realizację *Strategii* w sposób pośredni, we współpracy lub poprzez wspieranie i koordynowanie realizacji przedsięwzięć, zaangażowane będą instytucje publiczne, stowarzyszenia, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Bieżąca koordynacja realizacji *Strategii* podlegać będzie Zespołowi ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) w Dziale Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT). Zadaniem tego zespołu będzie analiza danych dotyczących rozwoju gminy, wsparcie w tworzeniu i realizacji programów strategicznych oraz opracowanie raportów z monitoringu i prezentacja jego wyników.

Podmioty realizacji strategii:

- Urząd Gminy
- Kultura i sport:
  - Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Świdnicy (GOKSiR)
  - Gminna Biblioteka Publiczna (GBP)
  - Szkolne Schronisko Młodzieżowe (SSM)
- Oświata:
  - Gminny Zespół Oświaty (GZO)
  - Szkoły Podstawowe (SP)
  - Przedszkola (P)
- Pomoc społeczna:
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS)
- Infrastruktura techniczna:
  - Świdnickie Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.

Partnerzy w realizacji strategii:

- podmioty gospodarcze
- podmioty ekonomii społecznej
- organizacje pozarządowe
- instytucje otoczenia biznesu
- organy administracji krajowej
- jednostki organizacyjne szczebla powiatowego i wojewódzkiego
- służba zdrowia
- społeczność lokalna
- Policja

Organem nadzorującym realizację *Strategii* jest Rada Gminy. Wójt Gminy będzie przedkładał Radzie coroczny raport o stanie gminy obejmujący m.in. podsumowanie działalności w roku poprzednim w zakresie realizacji *Strategii*. Poza funkcją nadzorczą, wyłączną kompetencją Rady Gminy będzie uchwalanie zmian w zapisach *Strategii*. Strategia rozwoju gminy powinna podlegać weryfikacji uwzględniającej: zmiany priorytetów, aktualną sytuację społeczno-gospodarczą, ocenę dotychczasowej realizacji i możliwości finansowe.

Jednostki odpowiedzialne koordynujące i współpracujące przy realizacji celów:

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	JEDNOSTKA KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ / JEDNOSTKI WSPÓŁPRACUJĄCE
 Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo	1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica	Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT) Zespół ds. Gospodarki Przestrzennej i Gospodarki Mieniem (ZGPGM) Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) Jednostki współpracujące: Stanowisko ds. Gospodarki Mieniem (SGM) Gminna Biblioteka Publiczna (GBP) Gminny Zespół Oświaty (GZO)

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	JEDNOSTKA KOORDYNUJĄCA REALIZACJĘ / JEDNOSTKI WSPÓLPRACUJĄCE
		<p>Szkoły Podstawowe (SP) Przedszkola (P) Szkolne Schronisko Młodzieżowe (SSM) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS) Ochotnicza Straż Pożarna (OSP) Państwowa Straż Pożarna Policja</p>
 <p>Ochrona środowiska</p>	<p>2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica</p>	<p>Dział Rolnictwa i Ochrony Środowiska (DROŚ) Zespół ds. Ochrony Środowiska (ZOŚ) Zespół ds. Gospodarowania Odpadami (ZGO) Zespół ds. Rolnictwa, Melioracji, Leśnictwa i Dróg Transportu Rolnego (ZRMLDTR)</p> <p>Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT) Zespół ds. Eksploatacji Mieszkań i Infrastruktury Technicznej (ZEMIT) Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS)</p> <p>Jednostki współpracujące: Świdnickie Gminne Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. (ŚGPK)</p>
 <p>Transport i komunikacja</p>	<p>3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica</p>	<p>Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT) Zespół ds. Infrastruktury Drogowej (ZID) Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) Zespół ds. Eksploatacji Mieszkań i Infrastruktury Technicznej (ZEMIT)</p> <p>Dział Rolnictwa i Ochrony Środowiska (DROŚ) Stanowisko ds. Obsługi Sołectw i Przewozów Pasażerskich (SOSPP) Zespół ds. Rolnictwa, Melioracji, Leśnictwa i Dróg Transportu Rolnego (ZRMLDTR)</p>
 <p>Turystyka, sport, rekreacja i kultura</p>	<p>4. Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy Świdnica</p>	<p>Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT) Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) Zespół ds. Gospodarki Przestrzennej i Gospodarki Mieniem (ZGPGM)</p> <p>Jednostki współpracujące: Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji (GOKSiR)</p>
 <p>Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja</p>	<p>5. Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica</p>	<p>Dział Spraw Obywatelskich i Administracji (DSOA) Stanowisko ds. Promocji Gminy, Zdrowia i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi (SPG) Stanowisko ds. Komunikacji i Informacji Społecznej (SKIS)</p> <p>Rzecznik prasowy gminy</p>
 <p>Przedsiębiorczość i cyfryzacja</p>	<p>6. Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica</p>	<p>Dział Spraw Obywatelskich i Administracji (DSOA) Stanowisko ds. Promocji Gminy, Zdrowia i Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi (SPG)</p> <p>Dział Rolnictwa i Ochrony Środowiska (DROŚ) Zespół ds. Rolnictwa, Melioracji, Leśnictwa i Dróg Transportu Rolnego (ZRMLDTR)</p> <p>Dział Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT)</p>

Wdrażanie Strategii będzie polegało na realizacji sformułowanych w niej celów strategicznych i priorytetowych oraz kierunków działań za pośrednictwem dokumentów wdrożeniowych. Realizacji Strategii służyć będą także narzędzia w postaci strategii sektorowych, funkcjonalnych planów i programów, określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Realizacja niektórych z celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów. Matryca programów realizowanych i proponowanych do opracowania oraz wskazanych do aktualizacji w ramach poszczególnych obszarów strategicznych przedstawiona została poniżej. Poszczególne programy wdrożeniowe mające na celu realizację celów strategicznych i kierunków działań w ramach strategii będą opracowywane na okres od trzech do pięciu lat i będą określały terminy realizacji, podmioty nadzorujące, niezbędne nakłady finansowe oraz źródła ich finansowania.

Narzędzia realizacji:

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	POLITYKI, PLANY, PROGRAMY
PODSTAWOWE DOKUMENTY REALIZACJI STRATEGII		<ul style="list-style-type: none"> – Wieloletnia prognoza finansowa gminy – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
 <p>Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo</p>	<p>1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Strategia rozwoju oświaty – Program polityki zdrowotnej pn. „Profilaktyka stomatologiczna dla dzieci uczęszczających do szkół podstawowych” – Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii – Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie gminy – Gminny program wspierania rodziny – Polityka senioralna – Program bezpieczeństwa przeciwpożarowego – Lokalny program rewitalizacji gminy – Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy
 <p>Ochrona środowiska</p>	<p>2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Program ochrony środowiska – Plan gospodarki niskoemisyjnej – Program przydomowych oczyszczalni ścieków lub szczelnych zbiorników bezodpływowych na ścieki bytowo-gospodarcze – Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi na terenie gminy – Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy – Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie gminy – Program w sprawie udzielania dotacji celowych z budżetu gminy na zadania służące ochronie powietrza, polegające na trwałej zmianie ogrzewania opartego na paliwie stałym na proekologiczne – Plan założeń gminnej sieci oświetlenia – Program małej retencji wodnej na terenie gminy – Program edukacji ekologicznej

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	POLITYKI, PLANY, PROGRAMY
 <p>Transport i komunikacja</p>	<p>3.</p> <p>Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Wieloletni plan rozwoju i modernizacji dróg gminnych
 <p>Turystyka, sport, rekreacja i kultura</p>	<p>4.</p> <p>Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Gminna Ewidencja Zabytków – Strategia rozwoju sportu i turystyki
 <p>Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja</p>	<p>5.</p> <p>Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Strategia promocji gminy – Program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
 <p>Przedsiębiorczość i cyfryzacja</p>	<p>6.</p> <p>Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Polityka rozwoju przedsiębiorczości – Program pomocy de minimis dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców

7. Finansowanie realizacji strategii

Wdrażanie *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2021-2027* stanowi obszar wielostronnej współpracy samorządu gminy, administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców, co przekłada się na szerokie spektrum możliwych źródeł finansowania jej realizacji. Szansą dla pełnej realizacji zadań wyznaczonych przez *Strategię* są także zewnętrzne źródła finansowania, wśród których wskazać można przede wszystkim środki krajowe i pochodzące z programów Unii Europejskiej, a także z pozostałych międzynarodowych instytucji i organizacji, wszystkich wymiarów spójności oraz włączenia społecznego.

Podstawowe źródła finansowania realizacji *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027* stanowić będą środki własne gminy oraz środki pochodzące z krajowych funduszy celowych i instrumentów finansowych Unii Europejskiej, w tym:

- Fundusze strukturalne: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – obejmujący finansowanie działań zmierzających do zmniejszenia różnic w rozwoju gospodarczym pomiędzy regionami UE, Europejski Fundusz Społeczny – finansujący działania związane z polityką zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich;
- Fundusz Spójności – instrument polityki spójności zapewniający finansowanie projektów w dziedzinie środowiska naturalnego oraz sieci transeuropejskich w zakresie infrastruktury transportu;
- Krajowe fundusze celowe: Ekofundusz, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Fundusze: Ministerstwa Sportu, Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz inne źródła finansujące projekty naukowo-badawcze i wdrożeniowe, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz inne źródła finansujące projekty w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji,
- Fundusze poręczeniowe i pożyczkowe dla MŚP – instrument mający na celu zwiększenie dostępności do zewnętrznych źródeł finansowania.

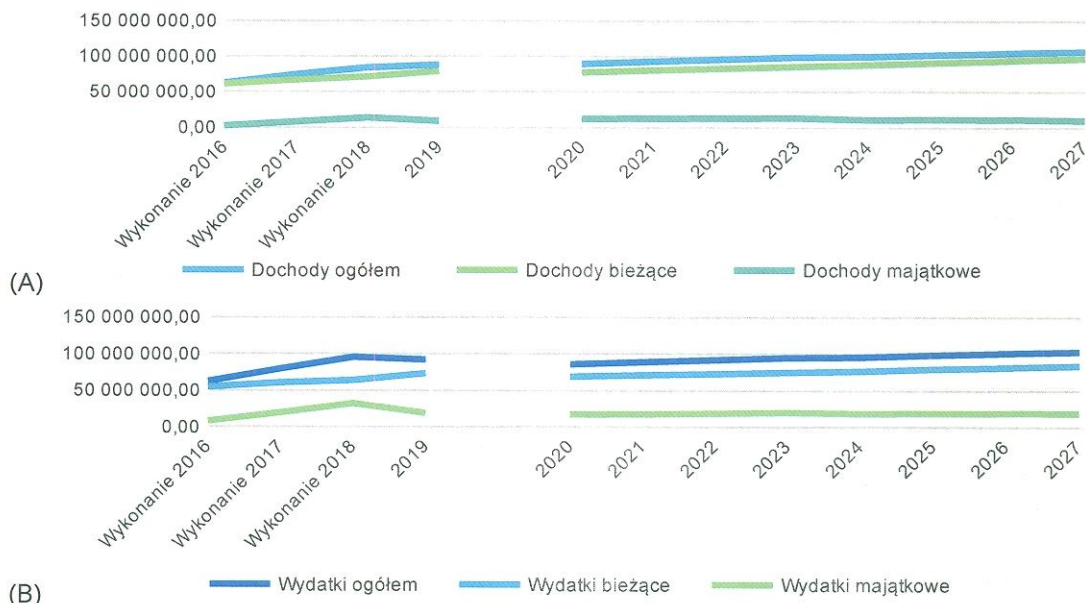
Pozagminne środki publiczne obejmują środki budżetu państwa w postaci subwencji ogólnych oraz dotacji: celowych na dofinansowanie zadań własnych gminy i zadania zlecone gminom. Obejmują one także środki pozabudżetowe w formie: dotacji ze środków specjalnych organów państwowych, Państwowe Fundusze Celowe udzielane w postaci dotacji, pożyczek i refundacji, np. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Aktywność władz gminy i wzmocnienie procesów rozwojowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, będzie stanowić niezwykle istotny czynnik decydujący o pełnym osiągnięciu zakładanych celów rozwojowych. Istotne pozostają także środki pochodzące ze źródeł prywatnych, wydatkowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego (PPP) przez aktywnie współpracujące z gminą przedsiębiorstwa, w ramach wspólnie realizowanych działań i projektów. Nadmienić należy, że pozyskiwanie funduszy zewnętrznych niezbędnych do wsparcia finansowego strategii wymaga stałego ich monitorowania i aktywnego uczestnictwa w ich pozyskiwaniu oraz odpowiedniego przygotowania pracowników w zakresie opracowywania wniosków aplikacyjnych. Zadanie realizowane będzie przy pomocy pracowników własnych Urzędu Gminy.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

Zgodnie z *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Świdnica* dochody ogółem gminy Świdnica będą stale się zwiększać, z poziomu 89,4 mln zł w 2020 roku do 106,8 mln zł w 2027 roku. W latach 2020-2027 gmina będzie dysponować dochodami ogółem wysokości 792,0 mln zł, w tym około 12% stanowić będą dochody majątkowe. Analiza wydatków wskazuje natomiast, że wydatki ogółem w latach 2020-2027 będą kształtować się na poziomie od 86,0 mln zł w 2020 roku do 102,8 mln zł w 2027 roku. Obejmą one ogółem kwotę 760,3 mln zł, w tym około 80% wydatków budżetowych będzie miało charakter stałych wydatków bieżących (szkoły, pomoc społeczna, administracja itd.), a pozostałe 20% stanowić będą wydatki majątkowe.

WYKRES 3. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Świdnica – dochody (A) i wydatki (B) Gminy Świdnica w latach 2016-2027.

Źródło: opracowanie na podstawie Załącznika nr 1 do Uchwały nr XIV/137/2019 Rady Gminy Świdnica z dnia 17 października 2019 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Świdnica.

TABELA 1. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Świdnica – dochody (A) i wydatki (B) Gminy Świdnica w latach 2020-2027.

	Dochody ogółem	Dochody bieżące	Dochody majątkowe
2020	89 475 102,00	77 361 911,00	12 113 191,00
2021	92 785 681,00	80 224 302,00	12 561 379,00
2022	96 033 180,00	83 032 153,00	13 001 027,00
2023	99 202 275,00	85 772 214,00	13 430 061,00
2024	99 790 691,00	88 602 697,00	11 187 994,00
2025	102 884 202,00	91 349 381,00	11 534 821,00
2026	105 089 862,00	94 089 862,00	11 000 000,00
2027	106 818 471,00	96 818 471,00	10 000 000,00
Ogółem	792 079 464,00	697 250 991,00	94 828 473,00
	Wydatki ogółem	Wydatki bieżące	Wydatki majątkowe
2020	86 075 102,00	69 075 102,00	17 000 000,00
2021	88 800 164,00	71 307 791,00	17 492 373,00
2022	91 847 663,00	73 090 486,00	18 757 177,00
2023	95 016 757,00	74 917 748,00	20 099 009,00
2024	95 790 691,00	76 790 691,00	19 000 000,00
2025	98 884 202,00	79 710 459,00	19 173 743,00
2026	101 089 862,00	81 703 220,00	19 386 642,00
2027	102 818 471,00	83 745 800,00	19 072 671,00
Ogółem	760 322 912,00	610 341 297,00	149 981 615,00

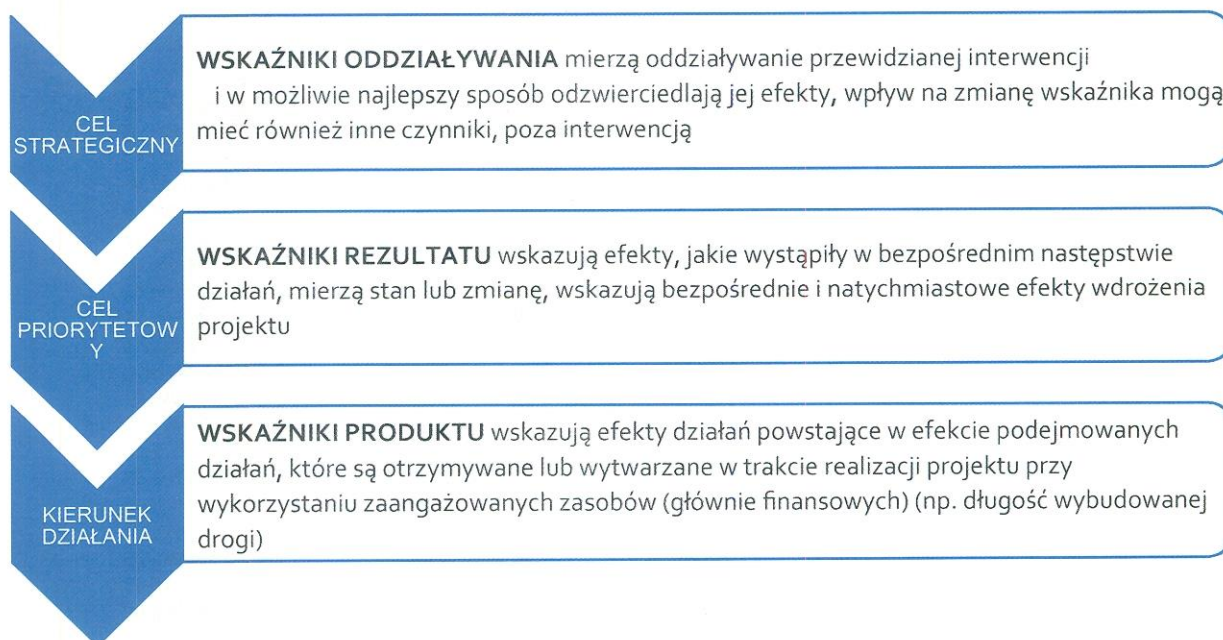
Źródło: opracowanie na podstawie Załącznika nr 1 do Uchwały nr XIV/137/2019 Rady Gminy Świdnica z dnia 17 października 2019 roku w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Świdnica.

8. Monitorowanie i ocena realizacji

Proces wdrażania *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027* wymaga stałego monitoringu, polegającego na systematycznej obserwacji zmian zachodzących w ramach realizacji określonych celów strategicznych. Umożliwi on kontrolę postępu realizacji celów i weryfikację osiągniętych rezultatów oraz będzie stanowił narzędzie zarządzania umożliwiające efektywne planowanie, alokację środków, okresową ocenę i dostosowanie podejmowanych działań zgodnie ze zmieniającymi się warunkami społeczno-gospodarczymi i zdiagnozowanymi potrzebami.

Nadzór nad planowaniem, wdrażaniem i monitoringiem realizacji *Strategii* sprawować będzie Wójt Gminy, który realizować będzie swoje zadanie poprzez działy Urzędu Gminy oraz jednostki podległe. Jednostką odpowiedzialną za koordynację monitoringu czyni się Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) w Dziale Inwestycji i Infrastruktury Technicznej (DIIT). Odpowiedzialnym za raportowanie czyni się wszystkie podmioty zaangażowane w realizację *Strategii*.

Efektywnej sprawozdawczości służyć będą podstawowe instrumenty monitoringu w postaci raportów. Podstawowym dokumentem w procesie monitoringu i ewaluacji będzie przygotowywany corocznie *Raport o stanie Gminy Świdnica*, opracowywany przez ww. Zespół ds. Rozwoju Inwestycji i Funduszy Strukturalnych (ZRIFS) i przedstawiany do zaopiniowania Radzie Gminy. Będzie on tworzony na podstawie ogólnie dostępnych danych statystycznych (GUS, BDL) oraz informacji dostarczonych przez poszczególne działy Urzędu Gminy. Będzie on zawierać pełne sprawozdanie z realizacji *Strategii* w układzie rzeczowym i finansowym. Poprzez odpowiednie wskaźniki, których liczba oraz rodzaj może ulec modyfikacji, będzie on wskazywać stan realizacji *Strategii* i stanowić podstawę do podejmowania ewentualnych działań korygujących. Raporty stanowić będą ponadto podstawę do wszelkich prac aktualizujących nad *Strategią*, w tym także przedłużających okres jej obowiązywania na kolejne lata.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	OCZEKIWANE REZULTATY	NAZWA WSKAŹNIKA	ZRÓDŁO	WARTOŚĆ BAZOWA (rok bazowy)	% ZMIANA (wartość oczekiwana)	OCZEKIWANA TENEDENCJA		
Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo	1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica	<ul style="list-style-type: none"> ▲ wzrost jakości życia mieszkańców ▲ zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy ▲ lepszy dostęp oraz jakość usług edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej ▲ wzrost poziomu edukacji ▲ poprawa jakości życia osób starszych i osób z niepełnosprawnościami ▲ reintegracja społeczna ▲ poprawa estetyki gminy 	udział dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką żłobkową [%]	GUS	4,3% (2017)	+25% (5,3%)	↗		
			udział dzieci w wieku przedszkolnym (3 do 5 lat) objętych wychowaniem przedszkolnym [%]	GUS	59,8% (2018)	+20% (71,7%)	↗		
			zdawalność egzaminów ósmoklasisty [%]: <ul style="list-style-type: none"> - j. polski - matematyka - j. angielski 	OKE	60,0% 41,0% 55,9%	+15% (69,0%) (47,1%) (64,2%)	↗		
			liczba osób objętych wsparciem w ramach projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (dot. osób starszych) [os.]	UG	80 (2019)	+25% (100)	↗		
			2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica	<ul style="list-style-type: none"> ▲ poprawa stanu środowiska naturalnego ▲ wzrost dostępności infrastruktury technicznej ▲ wzrost poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii ▲ poprawa atrakcyjności turystycznej 	korzystający z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	87,6% (2018)	+15% (100%)	↗
					korzystający z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	31,4% (2018)	+25% (39,2%)	↗
					korzystający z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	15,0% (2018)	+25% (18,7%)	↗
					odpady segregowane w stosunku do całości odpadów komunalnych [%]	UG	95,7% (2018)	+4,3pkt% (100%)	↗
					liczba wymienionych kotłów c.o. na ekologiczne [szt.]	UG	40 (2019)	+3 650% (1500)	↗
					Ochrona środowiska				

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	OCZEKIWANE REZULTATY	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO	WARTOŚĆ BAZOWA (rok bazowy)	% ZMIANA (wartość oczekiwana)	OCZEKIWANA TENDENCJA
			liczba zainstalowanych instalacji fotowoltaicznych, solarnych i pomp ciepłych w budynkach użyteczności publicznej [szt.]	UG	6 (2019)	+530% (38)	↗
			liczba działań podjętych w celu zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców w roku [szt.]	UG	4 (2019)	+200% (12)	↗
			udział dróg gminnych publicznych o nawierzchni ulepszonej w ogólnej długości dróg gminnych [%]	UG	59,0% (2018)	+20% (70,8%)	↗
			udział oświetlenia LED w ogólnej liczbie opraw oświetlenia ulicznego [%]	UG	70,3% (2019)	100,0%	↗
			liczba oświetlonych przejść dla pieszych [szt.]	UG	0 (2019)	+100% (10)	↗
			liczba miejsc noclegowych [szt.]	GUS	318 (2018)	+25% (397)	↗
			liczba imprez sportowych i rekreacyjnych zorganizowanych na terenie gminy [szt.]	UG	32 (2019)	+10% (35)	↗
			liczba uczestników imprez sportowych i rekreacyjnych [os.]	UG	2 500 (2019)	+20% (2 000)	↗
			liczba turystów zagranicznych odwiedzających gminę [os.]	GUS	3 920 (2018)	+10% (4 312)	↗
			liczba imprez kulturalnych (artytyczno-rozrywkowych)	UG	9 (2018)	+18% (11)	↗
			<ul style="list-style-type: none"> ▲ wzrost jakości życia mieszkańców ▲ poprawa jakości infrastruktury drogowej ▲ rozwój infrastruktury rowerowej ▲ poprawa dostępności komunikacyjnej miejscowości na terenie gminy ▲ wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy 				
	3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica						
Transport i komunikacja							
			<ul style="list-style-type: none"> ▲ wzrost jakości życia mieszkańców ▲ wzrost atrakcyjności turystycznej ▲ poprawa dostępności do oferty i infrastruktury kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej i turystycznej 				
	4. Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Świdnica						
Turystyka, sport, rekreacja i kultura							

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	OCZEKIWANE REZULTATY	NAZWA WSKAŹNIKA	ŹRÓDŁO	WARTOŚĆ BAZOWA (rok bazowy)	% ZMIANA (wartość oczekiwana)	OCZEKIWANA TENEDENCJA
			zorganizowanych na terenie gminy [szt.]				
			liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych (artystyczno-rozrywkowych) [osób]	UG	730 (2019)	+27% (930)	↗
 <p>Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja</p>	<p>5. Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▲ promocja gminy i zwiększenie jej rozpoznawalności ▲ wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy ▲ wzrost aktywności i partycypacji społecznej mieszkańców 	liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe [szt.]	UG	51	+10% (56)	↗
			liczba projektów zrealizowanych w ramach budżetu obywatelskiego [szt.]	UG	191 (2018)	+20% (229)	↗
			kwota budżetu obywatelskiego [zł]	UG	710 149,85 (2018)	+20% (852 179,82)	↗
			udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych [min zł]	GUS	30,6 (2018)	+40% (42,8)	↗
 <p>Przedsiębiorczość i cyfryzacja</p>	<p>6. Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▲ rozwój istniejących oraz powstanie nowych przedsiębiorstw na terenie gminy ▲ wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy ▲ powstanie nowych miejsc pracy ▲ wzrost kwalifikacji zawodowych mieszkańców ▲ wzrost zamożności i jakości życia mieszkańców ▲ zmniejszenie zjawiska wykluczenia cyfrowego 	liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców [podm. gosp.]	GUS	977 (2018)	+10% (1 074)	↗
			liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców [podm. gosp.]	GUS	100 (2018)	+10% (110)	↗
			liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności [os.]	GUS	80 (2018)	+10% (88)	↗
			liczba korzystających z e-usług [os.]	UG	100 (2019)	+700% (800)	↗

9. Spójność opracowania z dokumentami o charakterze strategicznym o randze wspólnotowej, krajowej, regionalnej i ponadlokalnej

---

Spójność dokumentu *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027* z dokumentami o charakterze strategicznym o randze wspólnotowej, krajowej, regionalnej i ponadlokalnej, ma istotne znaczenie, ponieważ pozwoli korzystać z efektów synergii wynikającej z uczestnictwa w programowaniu i realizacji zamierzeń w kooperacji z otoczeniem. W ramach analizy zbieżności celów analizie poddane zostały następujące dokumenty:

- **Europa 2020** – strategia Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego, zapoczątkowana w 2010 roku w celu stworzenia warunków dla inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu
- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku** – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku, dokument obejmujący plan gospodarczy dla Polski do 2020 roku z perspektywą do 2030 roku,
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030** – podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa, przedstawiający cele oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorzady: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030
- **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030** – przyjęta uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 roku, wiodący dokument strategiczny województwa dolnośląskiego
- **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska, zwana „Strategia Rozwoju Sudety 2030”** – przyjęta Uchwałą Nr LXIV/591/2018 Rady Gminy Świdnica z dnia 12 października 2018 r., stanowiąca narzędzie pomagające w kształtowaniu polityki rozwoju społeczno-gospodarczego południa i zachodu województwa dolnośląskiego
- **Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 roku** – przyjęta Uchwałą Nr LX/556/2018 Rady Gminy Świdnica z dnia 28 czerwca 2018 r., dokument strategiczny określający kluczowe priorytety i cele strategiczne Aglomeracji Wałbrzyskiej do 2030 roku,

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

W tabeli poniżej przedstawione zostało zestawienie zbieżności celów Strategii. Cele strategiczne i priorytetowe *Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027* są spójne z podstawowymi dokumentami strategicznymi zarówno na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym, jaki i ponadlokalnym.

OBSZARY STRATEGICZNE	CELE STRATEGICZNE	EUROP 202	SO	KSRR 203	SRWD 203	SRAW 203	SUDET 203
 Edukacja, infrastruktura społeczna i bezpieczeństwo	1. Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Gminy Świdnica	✓	✓	✓	✓	✓	✓
 Ochrona środowiska	2. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego Gminy Świdnica	✓	✓		✓	✓	✓
 Transport i komunikacja	3. Poprawa dostępności komunikacyjnej Gminy Świdnica				✓	✓	✓
 Turystyka, sport, rekreacja i kultura	4. Rozwój infrastruktury oraz oferty turystycznej i sportowo- rekreacyjnej na terenie Gminy Świdnica				✓	✓	✓
 Kreowanie wizerunku, współpraca, relacje, komunikacja	5. Rozwój współpracy i wzrost rozpoznawalności Gminy Świdnica		✓	✓	✓	✓	✓
 Przedsiębiorczość i cyfryzacja	6. Rozwój gospodarczy Gminy Świdnica		✓	✓	✓	✓	✓

W Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030¹⁵ obszar gminy Świdnica zaliczony został do Obszaru interwencji – Obszar Funkcjonalny Wałbrzyski. W macierzy kierunków interwencji wskazane zostały cele operacyjne identyfikowane jako priorytetowe dla poszczególnych obszarów funkcjonalnych – skala od 1 (najistotniejszy) do 8. Brak (lub niska ranga) zaznaczenia danego celu strategicznego, nie oznacza braku możliwości jego realizacji w danym obszarze integracji – jest to rekomendacja, które z celów powinny być realizowane w pierwszej kolejności, a które w następnej, w ramach posiadanych środków.

LP.	CEL STRATEGICZNY	PRIORYTETY	OBSZARY
-----	------------------	------------	---------

15 Uchwała Nr L/1790/2018 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY ŚWIDNICA NA LATA 2020-2027

		(CELE OPERACYJNE)	INTERWENCJI OBSZAR FUNKCJONALNY WAŁBRZYSKI
1.	EFEKTYWNE WYKORZYSTANIE GOSPODARCZEGO POTENCJAŁU REGIONU	1.1 Wspieranie endogenicznych potencjałów gospodarczych subregionów	2
		1.2 Wzmocnienie krajowej i europejskiej konkurencyjności regionu i jego marki	3
		1.3. Wzmacnianie innowacyjności, w tym ekoinnowacyjności regionu	
		1.4 Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	4
2.	ZWIĘKSZENIE JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI USŁUG PUBLICZNYCH	2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej	
		2.2 Rozwój i modernizacja regionalnej infrastruktury publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami i starszych	
		2.3 Rozwój i doskonalenie usług publicznych	7
3.	WZMOCNIENIE REGIONALNEGO KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO	3.1 Kształtowanie postaw obywatelskich	
		3.2 Wzrost społecznej integracji	
		3.3 Doskonalenie regionalnego i lokalnych rynków pracy	
		3.4 Poprawa efektywności kształcenia	
		3.5 Doskonalenie regionalnej polityki wspierania seniorów oraz osób z niepełnosprawnościami	
		3.6 Kształtowanie postaw prozdrowotnych, prosportowych i proekologicznych	
4.	ODPOWIEDZIALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW I OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKA NATURALNEGO I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	4.1 Poprawa stanu środowiska	
		4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska	5
		4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi	
		4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego	6
		4.5 Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego	
		4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej	
5.	WZMOCNIENIE PRZESTRZENNEJ SPÓJNOŚCI REGIONU	5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej	1
		5.2 Wzrost dostępności regionalnej infrastruktury informacyjnej o wysokich standardach funkcjonalno-użytkowych	
		5.3 Wspieranie współpracy międzyregionalnej i transgranicznej	8

1 - ranga celów operacyjnych

Zespół ds. opracowania Strategii rozwoju Gminy Świdnica na lata 2020-2027

---

1. Bartłomiej Strózik – przewodniczący Zespołu, Zastępca Wójta Gminy,
2. Alicja Masłyk – zastępca przewodniczącego Zespołu, Inspektor ds. planowania przestrzennego,
3. Julia Całów – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Witoszów Dolny,
4. Regina Adamska – członek Zespołu, reprezentująca Radę Gminy Świdnica,
5. Rafał Walter – członek Zespołu, reprezentujący „Podgórzanie” Lutomskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych,
6. Beata Szyszka – członek Zespołu, reprezentująca Radę Gminy Świdnica, Stowarzyszenie Trzy sosny i mieszkańców,
7. Maciej Żak – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Bystrzyca Dolna,
8. Paweł Dąbrowski – członek Zespołu, reprezentujący przedsiębiorców – Firmę DABRO BAU,
9. Piotr Błaszko – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Lutomia Górna oraz Ochotniczą Straż Pożarną w Lutomi,
10. Justyna Sara – Hryncyszyn – członek Zespołu, reprezentująca Stowarzyszenie „Sztafeta Pokoleń”,
11. Oliwia Szyszka – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Bystrzyca Górna,
12. Adelajda Lebioda – członek Zespołu, reprezentująca Stowarzyszenie Przyjaciół Komorowa „Dwa Dęby”,
13. Kazimierz Goździejewski – członek Zespołu, reprezentujący Gminny Ludowy Klub Sportowy w Świdnicy,
14. Bronisław Dratwa – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Burkatów,
15. Mateusz Adamski – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Panków,
16. Inga Kuc – członek Zespołu, reprezentująca Stowarzyszenie „Aktywne Pszenno”,
17. Ryszard Sobański – członek Zespołu, reprezentujący Sudecką Izbę Przemysłowo Handlową w Świdnicy oraz mieszkańców wsi Boleścin,
18. Adriana Duma – Hołota – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Makowice,
19. Wiktoria Stamborska – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Mokrzyszów,
20. Arkadiusz Piaseczny – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Opoczka,
21. Aleksandra Królak – Wąsowicz – członek Zespołu, reprezentująca Fundację „Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego,
22. Jan Mytych – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Pszenno,
23. Mirosław Madej – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Wilków,
24. Lucyna Mroczek – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Lutomia Dolna,
25. Monika Sałapatek – członek Zespołu, reprezentująca mieszkańców wsi Bojanice,
26. Monika Sroka – członek Zespołu, reprezentująca „Podgórzanie” Lutomskie Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych,
27. Zbigniew Kondziarz – członek Zespołu, reprezentujący mieszkańców wsi Mokrzyszów,
28. Anna Szymkiewicz – członek Zespołu, Skarbnik Gminy,
29. Maria Jaworska – członek Zespołu, Dyrektor Gminnego Zespołu Oświaty,
30. Krzysztof Jas – członek Zespołu, Dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji,
31. Zygmunt Balant – członek Zespołu, Kierownik Działu Rolnictwa i Ochrony Środowiska,
32. Dorota Waliszak – członek Zespołu, pełniący obowiązki Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.